29 ՕԳՈՍՏՈՍ 2007 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 155 (3807)

Ազգ
Azg

Գրադարան

ՀԱՀ-ում հայտնաբերվել է աշխարհի խոշորագույն ալմաստը

Հարավաֆրիկյան Հանրապետության հյուսիս-արեւմուտքում արդյունահանվել է երբեւէ աշխարհում հայտնաբերված ամենախոշոր ալմաստը: Այդ մասին հաղորդում է Լոնդոնի «Գարդիան» թերթը, վկայակոչելով ՀԱՀ լրատվամիջոցների հաղորդումները: Նախնական գնահատումների համաձայն, նորահայտ թանկարժեք քարի կշիռը գրեթե 7000 կարատ է, որը կազմում է մոտավորապես մեկուկես կիլոգրամ: Ընդսմին խոսքը ակնագործական որակի քարի մասին է, որը շատ թափանցիկ է եւ անթերի: Մինչեւ վերջերս աշխարհի խոշորագույն ադամանդն էր համարվում 3106 կարատանոց «Կուլլինան» քարը: ՀԱՀ տարածքում 1905 թ. հայտնաբերված այդ ալմաստից պատրաստված են 105 ադամանդներ, որոնց թվում են «Աֆրիկայի աստղը» եւ «Կուլլինան 2»-ը: Վերջիններս զարդարում են Մեծ Բրիտանիայի թագավորական գայիսոնը եւ թագը: ՀԱՀ-ում երկուշաբթի օրը հայտնաբերված ալմաստն իր բնութագրերով հիշեցնում է «Կուլլինանը»: Նույնիսկ ներկայիս անմշակ տեսքով աճուրդում այն կարող է վաճառվել առնվազն 15 մլն ֆունտով (30 մլն դոլար): Առայժմ հայտնի չէ, թե ինչ անուն կստանա նորահայտ ալմաստը: Չի նշվում, թե որ ընկերությանն է պատկանում խոշորագույն ալմաստը հայտնաբերած ձեռնարկությունը: Սակայն հայտնի է, որ ՀԱՀ-ում ալմաստի արդյունահանումը գրեթե ամբողջովին վերահսկում է «Դե Բիրս» ֆիրման: Պ. Ք.

Սեւանը կվերածվի հսկայական ճահճի

Ովքեր են դեմ լճի մակարդակի բարձրացմանը, ովքեր են օգտագործում ստեղծված իրավիճակը

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումը կասեցնելու կառավարական որոշման նախագիծը թեեւ դեռ որոշում չի դարձել, բայց վտանգը, որ կարող է դառնալ որոշում, մնում է: Նախագահական ընտրություններին պատրաստվող վարչապետ Սերժ Սարգսյանն այն հանեց կառավարության նիստի օրակարգից, բայց հավանականությունը մեծ է, որ հիշյալ որոշման օգտին հանդես եկող ուժերին կհաջողվի հասնել դրա հաստատմանը: Վերստին անդրադառնանք խնդրի էությանը:

Քաղաքաշինության նախարարության ներկայացրած որոշման նախագծի համաձայն, հակառակ այն բանի, որ Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումը նախատեսված է հասցնել մինչեւ 1908 մետրի, առաջարկվում է 1908 մետրի փոխարեն հասցնել մինչեւ 1905 մետրի: Թե ինչո՞վ է դա հիմնավորվում, այդպես էլ պարզ չեղավ: Ինչը զարմանալի չէր, քանզի որեւէ հիմնավոր կարծիք լճի մակարդակի բարձրացումը սահմանափակելու համար գոյություն չունի: Մասնագետների մեջ տարակարծություններ այդ առումով չկան: Նրանք բոլորը միակարծիք են՝ Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումը մինչեւ 1908 մետր այլընտրանք չունի: Դա այն նվազագույն սահմանն է, որն անհրաժեշտ է, որպեսզի լիճը չճահճանա: Մասնագիտական հանձնաժողովի եզրակացությունը եղել է դա, ինչն էլ հիմք ընդունելով, որոշ-

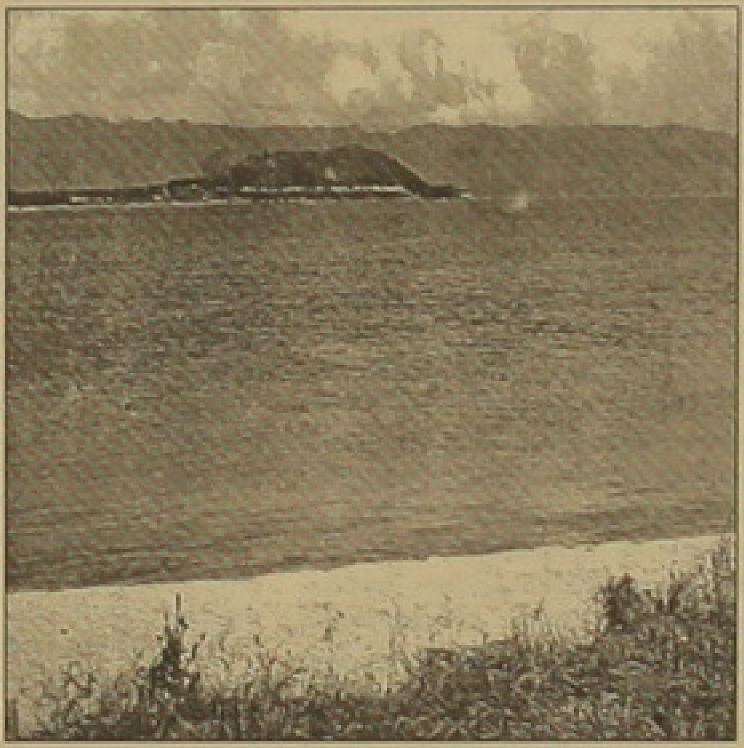

վել է լճի մակարդակը բարձրացնել մինչեւ 1908 մետրի: Ինչն է փոխվել եւ ինչո՞ւ է հայտնվել 1905 մետրի մասին նոր նախագիծը:

Տես էջ 3

ԱՆԿԱՐԱ

Աբդուլլահ Գյուլը դարձավ Թուրքիայի Հանրապետության 11-րդ նախագահը

Օգոստոսի 31-ին նոր կառավարության կազմը նրան կներկայացնի վարչապետ Էրդողանը

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Երեկ Թուրքիայի ազգային մեծ ժողովը՝ Մեջլիսն ընտրությունների երրորդ փուլում վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի իսլամամետ «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցության թեկնածու, արտգործնախարար, փոխվարչապետ Աբդուլլահ Գյուլին ընտրեց երկրի 11-րդ նախագահ: Մինչ քվեարկության արդյունքներին անդրադառնալը նշենք, որ թուրքական զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ, բանակի գեներալ Յաշար Բույուքանըթը, հրապարակելով օգոստոսի 30-ի «Հաղթանակի» օրվա առթիվ նախատեսվող ամենամյա ուղերձն ընտրությունների երրորդ փուլի նախօրյակին, մեկ անգամ եւս հարկ էր համարել ընդգծելու երկրի աշխարհիկ կարգերին սպառնացող, այսպես կոչված, վտանգի մասին:

Անգլիական «Ինդիփենդենթ» թերթն օգոստոսի 28-ի համարում նույնացնելով Բույուքանըթի ուղերձը մայիսի 27-ին գլխավոր շտաբի արած հուշագրի բնույթ կրող հայտարարության հետ, դա համարել է Աբդուլլահ Գյուլին հասցեագրված նախազգուշացում: «Գարդիանը» ուշադրություն է հրավիրել այն հանգամանքի վրա, որ այս նախազգուշացումը կատարվել է հենց նախագահական ընտրությունների երրորդ փուլի քվեարկության նախօրյակին: «Նյու Յորք թայմսը» գրել է, որ Բույուքանըթի ուղերձում թեեւ չկան ընտրություններին բանակի միջամտության վերաբերյալ ազդանշաններ, սակայն դրանով փորձ է արվում իշխանություններին հիշեցնել երկրում շուրջ 10 տարվա պարբերությամբ կատարված զինվորական երեք հեղաշրջումները: Ի տարբերություն դրա, «Նոր պահպանողականների» խոսափող «Վաշինգտոն փոստը» կարծիք է հայտնել, որ այս ուղերձով թուրքական բանակը հայտնել է աշխարհիկ կարգերի վտանգման դեպքում գործի անցնելու իր պատրաստակամությունը:

Տես էջ 3

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ինչու չճանաչեց

Բոստոնում լույս տեսնող անգլիալեզու «Armenian Weekly» շաբաթաթերթը հարցազրույց է վարել ցեղասպանության հայտնի մասնագետ, պրոֆեսոր Ջեկ Նասան Փորթերի հետ: Վերջինս նշել է, որ Հակազրպարտչական լիգան (ADL) չի ճանաչել Հայոց ցեղասպանության փաստը անհանգստանալով Թուրքիայում բնակվող հրեական համայնքի անվտանգության համար, «դա իրական շանտաժ է», նշում է հրեա պրոֆեսորը: Ըստ նրա, թուրքերը երբեք չեն համարձակվի դիպչել թեկուզ եւ մեկ հրեայի, քանի որ այդ դեպքում չեն դառնա Եվրոմիության անդամ: Պրոֆեսոր Ջեկ Նասան Փորթերը նշում է, որ ԱՄՆ-ի հայ եւ հրեա համայնքները պետք է համակարգեն իրենց գործունեությունը Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործում:

Ընտրություններ Ֆրեզնոյում

Կալիֆոռնիայի նահանգի Ֆրեզնոյի քաղաքային ընտրություններում այլ թեկնածուների հետ միասին առաջադրվել է նաեւ հայազգի Դեբի Փուչիկյանը: Այս ընտրություններում նա պայքարելու է քաղաքային խորհրդի ներկա անդամ Բոբ Վատերստոնի դեմ: Բացի նրանից այս շրջանում պայքարելու են եւս 5 թեկնածու: Հաղորդվում է, որ Դեբի Փուչիկյանը Կալիֆոռնիայի նահանգի նախկին սենատոր Չակ Փուչիկյանի կինն է: Հիշեցնենք, որ Չակը իր թեկնածությունն էր առաջադրել նահանգի դատախազի պաշտոնի համար, սակայն պարտվել էր այդ ընտրություններում: Ըստ տեղի մամուլի, Դեբին մեծ հնարավորություններ ունի հաղթելու այս ընտրություններում:

Հիտլերի «Իմ պայքարը» գրքի հրատարակումն արգելվել է Թուրքիայում

Դեռեւ 1925 թ. Ադոլֆ Հիտլերի բանտում գրի առած նացիզմի գաղափարախոսության բնույթ կրող այս գրքի հրատարակումը, որը հագեցած է հակահրեական տեսակետներով, Գերմանիայում արգելվել էր Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ավարտին: Սակայն գիրքը Թուրքիայում տարիներ շարունակ վերահրատարակվում էր, իսկ 2005-ին ընդգրկվել է առավել մեծ պահանջարկ վայելող հրատարակությունների ցուցակում: Թուրքական դատարանները, ինչպես օգոստոսի 23-ին նշել է «CNN-Turk»-ը, գերմանական իշխանությունների պահանջով հրատարակիչների նկատմամբ գործ են հարուցել եւ վճռել են արգելել Հիտլերի «Իմ պայքարը» գրքի հրատարակումն ու վաճառքը երկրում:

Հ. Չ.

Փլուզում Բաքվում

Ըստ «Նովոստի Ադրբեջան» գործակալության, ավերվել է Բաքվի Նախիջեւան փողոցի վրա կառուցվող 11 հարկանի շենքը: Շենքի փլուզման պատճառը առայժմ անհայտ է: Հաղորդվում է, որ ավերման պահին շենքում աշխատում էին մեծ թվով բանվորներ: Սկսվել են փրկարարական աշխատանքները, առայժմ հաղորդվում է 3 զոհի մասին:

Օլիմպիական ավան Հայաստանում

Համահայկական խաղերի համաշխարհային հանձնաժողովը որոշում է ընդունել Հայաստանում կառուցել օլիմպիական ավան, հաղորդում է «Նովոստի-Արմենիա» գործակալությունը: Ռոլանդ Շառոյանը լրագրողներին հայտնել է, որ ավանի կառուցման որոշումն արդեն ընդունված է, սակայն հանձնաժողովը առայժմ չունի համապատասխան միջոցներ եւ նույնիսկ որոշված չէ նոր ավանի կառուցման վայրը:

Մարտեր Իրաքում

Ամերիկյան զորքերը մարտարշավ են կատարել ապստամբ խմբավորումների դեմ: Ըստ պաշտոնական հաղորդագրության սպանվել է 33 ապստամբ: Ամերիկյան եւ իրաքյան զորքերի համատեղ գործողությունը տեղի է ունեցել Ղալիս կոչվող քաղաքում, որտեղ կենտրոնացած են եղել «Ալ-Ղաիդայի» գրոհայինները: Վերջիններս մինչ այդ դադարեցրել էին քաղաք մուտք գործող ջրային պոմպի աշխատանքը, ինչի պատճառով էլ Ղալիս էին ուղարկվել զորքեր:

ՔՍԵՆՈՖՈԲԻԱՏՆԵՐԸ ԴԱՏԻ ԵՆ ՏԱԼԻՍ

Տիգրան Քեոսայանին կանչել են դատարան

ՌԴ Պետդումայի պատգամավոր Նիկոլայ Կուրյանովիչը գլխավոր դատախազությանը հղած հայցով խնդրել է բեմադրիչ եւ հեռուստահաղորդավար Տիգրան Քեոսայանի նկատմամբ քրեական գործ հարուցել ՌԴ ՔՕ 282-րդ հոդվածով («Ազգային, ռասայական եւ կրոնական թշնամանքի հրահրում»): Ինտերֆաքս գործակալությունը Քեոսայանի փաստաբան Պավել Աստախովին վկայակոչելով հաղորդում է, որ երեկ բեմադրիչին հարցաքննության են կանչել Մոսկվայի Կենտրոնական շրջանի դատախազություն:

Կուրյանովիչի վրդովմունքն առնչվում է «Երեկոն Տիգրան Քեոսայանի հետ» հեղինակային հաղորդման ժամանակ Քեոսայանի արած պատմությանը, ըստ որի մանկության տարիներին ազգային պատկանելության պատճառով տարեկիցներն իրեն ծաղրել են: Հայրը՝ «Անորսալի վրիժառուներ» ֆիլմի հեղինակ Էդմոնդ Քեոսայանը որդուն խորհուրդ էր տվել քարով խփել նրանց, ովքեր ավելի բարձրահասակ են եւ ուժեղ:

Տիգրան Քեոսայանն ընդգծել է, որ ինքը չի հետեւել հոր խորհրդին եւ հավանություն չի տալիս նման վարքագծին: Մինչդեռ Կուրյանովիչն այս պատմությունն ընկալել է որպես ռուսներին քարկոծելու կոչ: ՌԻԱ գործակալությանը տված հարցազրույցում փաստաբան Աստախովն ընդգծել է, որ օգոստոսի 29-ին պետք է լուծվի քրեական գործ հարուցել-չհարուցելու հարցը: Նրա խոսքերով, արդեն հարցաքննվել են REN-TV հեռուստաալիքի եւ ծրագիրը թողարկող պրոդյուսերական ընկերության ներկայացուցիչները:

Կուրյանովիչը 2006-ի հոկտեմբերին հեռացվել է Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցությունից: Նա հայտնի է իր ազգայնամոլ հայացքներով եւ առմասական օրենսդրական նախաձեռնություններով: Մասնավորապես առաջարկել է օրինագիծ, ըստ որի պետք է ՌԴ քաղաքացիությունից զրկվեն օտարերկրացիների հետ ամուսնացած կանայք: Կուրյանովիչը գործակցում է «Շարժում ընդդեմ անօրինական ներգաղթի» խմբավորման ներկայացուցիչների հետ եւ եղել է «Ռուսական երթ» ազգայնական ձեռնարկման կազմակերպիչներից մեկը:

Տիգրան Քեոսայանը հայտնի է «Խեղճ Սաշան», «Արծաթագույն հովտաշուշան» ֆիլմերով եւ Չեչնիայի պատերազմի մասին պատմող «Տղամարդկային աշխատանք» ֆիլմաշարով:

Պ. Ք.

Աստղագետները երազում են, որ հայ աստղագիտությունը հայրենիքում եւս բարձր գնահատեն

Երեւանում անցկացված JENAM միջազգային աստղագիտական գիտաժողովի մասին «Ազգը» բավական գրեց: Երեկ այդ համաժողովն ամփոփող ասուլիսով հանդես եկան համաժողովի կազմակերպիչներից Բյուրականի աստղադիտարանի տնօրեն Հայկ Հարությունյանն ու առաջատար գիտաշխատակից Արեգ Միքայելյանը: Աշխատելով հեռու մնալ մեր լրատվամիջոցներում ավելի վաղ արդեն ասվածի կրկնությունից՝ նշենք միայն, որ երկու բանախոսներն էլ առանձնակի նշեցին այս համաժողովի նշանակությունը երկրի հեղինակության բարձրացման եւ հայկական աստղագիտության զարգացման տեսակետից, ապա եւ՝ համագործակցության հեռանկարների (Իտալիայի, Մեծ Բրիտանիայի հետ) ուղվածության առումով:

Նշենք նաեւ մի քանի հետաքրքրական անդրադարձներ թեմային, որոնք հնչեցին լրագրողների հարցերին ի պատասխան:

Օրինակ՝ համաժողովի բացմանը առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման նախարար Ներսես Երիցյանը խոսել էր գիտության առեւտրայնացման անհրաժեշտությունից՝ ենթատեքստում գիտությունն ինքնաբավ տեսնելու ակնկալիքով: Հիշեցմանն ի պատասխան՝ Հ. Հարությունյանը նկատեց, թե հիմնարար գիտության առեւտրայնացումը թեեւ բավականին բարդ բան է, բայց նույնիսկ հիմնարար գիտությունը կարող է ունենալ որոշ կողմնակի արդյունքներ, որոնք կարող են օգտագործվել ֆինանսավորում ձեռք բերելու համար, եւ բերեց մի քանի օրինակ, որոնք նախարարի հետ քննարկվել էին, եւ որոնք կարող են հրականացնել նաեւ մեր մասնագետները. դրանցից մեկը տիեզերական աղբի հետազոտությունն է. Երկիր մոլորակի շուրջն այսօր պտտվում են մի քանի միլիոն բեկորներ, որոնք անթրոցքեն են՝ մարդու կողմից ստեղծված: Դրանք այն հրթիռների եւ արբանյակների մասերն են, որոնք արձակվել են, սրանք վտանգավոր են տիեզերանավերի, ինքնաթիռների, նավերի համար: Սա խնդիր է, որը կարող են լուծել աստղագետները, եւ դա կոմերցիոն մեծ հետաքրքրություն կարող է ներկայացնել այնպիսի ընկերությունների համար, ինչպիսին, օրինակ, «Բոինգն» է: Կամ՝ Բյուրականի աստղադիտարանը տարածաշրջանում լինելով առավել հայտնի եւ բոլոր ենթակառուցվածքներն ունենալով՝ կարող է դառնալ տարածաշրջանային գիտակրթական կենտրոն, որտեղ կարող են եւ ուսում ստանալ, եւ մասնագետներ պատրաստել մեր հարեւան երկրներից՝ Իրանից, Մերձավոր Արեւելքի երկրներից եկածները: Այդպես ժամանակին արվում էր Խորհրդային Միության հանրապետությունների համար. այն ժամանակ դա բիզնես չէր համարվում, այլ համագործակցություն էր ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի շրջանակներում: Դրա շնորհիվ նախկին խորհրդային տեսության շատ երկրներում այժմ էլ կան մարդիկ, որոնք իրենց մասնագիտությունը ձեռք են բերել Բյուրականի աստղադիտարանում, իսկ դա մի յուրահատուկ կապիտալ է, որն ինչ-որ ձեւով վերադառնում է երկրին: Իսկ տարածաշրջանային կենտրոնը եւ ֆինանս է, եւ հեղինակություն: Իհարկե, առեւտրայնացում ասելով չպետք է հասկանալ, որ գալակտիկաներից կամ միգամածություններից կաթ պետք է ստեղծենք, բայց կան ուղիներ, որ կարելի է օգտագործել: Այդ առիթով Ա. Միքայելյանը դիտարկեց, թե գիտության մեջ վերադարձը ոչ միայն ֆինանսների ձեւով է. «Այս գիտաժողովը կտրուկ բարձրացրեց մեր երկրի հեղինակությունը, իսկ հեղինակության բարձրացումն ապագայում բերելու է գումարներ: Մեր շրջի երկրներ տասնյակներով կան, բայց նրանց հետ ոչ ոք հաշվի չի նստում»:

Մի ուրիշ խնդիր. Հայաստանը Եվրոպական աստղագիտական միության հեղինակավոր կազմակերպության անդամ է, մեր երկու հարեւաններն այդ կազմակերպությունից հանված են նախ՝ աստղագիտական մակարդակի պատճառով, հետո՝ անդամավճար չմուծելու: Հայաստանի աստղագիտական ավանդույթները հաշվի առնելով եւ մի անգամ 90-ականների սկզբին անդամավճար մուծելու շնորհիվ՝ մեր երկիրն առայժմ պահպանում է իր անդամությունը: Հայաստան երկիրը, անհավատալի բան է, չունի այդ 2,5 հազար դոլարը, որպեսզի վճարի եւ մնա անդամ: Այդ միությունը զարմանք է արտահայտել, որ Հայաստանն ամեն տարի երկնիշ տնտեսական աճ է գրանցում, բայց այդ տոտիկ գումարը չի կարողանում վճարել: «Կարող են ենթադրել՝ կամ մենք խաբում ենք, թե վճարունակ չենք, կամ մենք միշտ ենք՝ պետությունն է խաբում», մտահոգվեցին մեր աստղագիտության ներկայացուցիչները: Աստղադիտարանի տնօրենը ոլորտի համար կարեւոր համարեց պետության հոգածությունը, այլապես շատ շուտով մենք կկորցնենք մեր մասնագետներին. «Երիտասարդ գիտնականները գնում են արտասահման եւ հսկայական գումարներ վաստակում»: Այնուամենայնիվ՝ աշխարհի հայտնի աստղադիտարանների համար հայկական աստղագիտությունն ու հայ աստղաֆիզիկոսները հետաքրքրություն ներկայացնում են, եւ արժե, որ հեղինակությունն ու անցյալի ժառանգությունը, ինչպես նաեւ տարածաշրջանի ամենախոշոր աստղադիտարանի գիտական հեռանկարը պահպանելու համար մտահոգվեն ոչ միայն միջազգային հիմնադրամներն ու աստղադիտարանները, այլեւ Հայաստանի կառավարությունն ու պետական կառույցները: Այլապես արտերկրի գիտնականները, որոնց շարունակում է ձգել Բյուրականը, այցելելով այստեղ՝ կշարունակեն զարմանալ այդ գիտական օջախի լքված լինելու փաստից, թեեւ կշարունակեն բարձր համարել հայ աստղագիտության մակարդակը:

ՄԱՐԻՆՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

«Լավ արհեստավորը մինչեւ կեսօր է սոված» ասացվածքը նորից մեր կյանք է մտնում

Յունգե Հայրապետյանը 37 տարի ղեկավարել է 1966 թվականին Մարտիրոս Սարյանի հիմնադրած Երեւանի գեղարվեստատեխնիկական թիվ 8 ուսումնարանը, որը վերջին տարիներին վերանվանվեց արհեստագործական թիվ 5 ուսումնարան: Անցած տարվանից նա թողել է աշխատանքը՝ թոշակի անցնելու պատճառով, բայց միջնակարգ մասնագիտական կրթության ներկայիս խղճալի վիճակը նրան ոչ մի պահ հանգիստ չի տալիս: «Նախկինում դա մի հզոր համակարգ էր՝ նյութատեխնիկական հարուստ բազայով, կենտրոնացված մատակարարման բաժնով, ստանում էինք այն ամենը՝ գործիքներ, նյութեր, սարքավորումներ, ինչ անհրաժեշտ էր հմուտ արհեստավորներ պատրաստելու համար: Միջնակարգ մասնագիտական կրթությունը պետության ուշադրության կենտրոնում էր, ուսանողների խնդիր չէինք ունենում, տարի էր լինում՝ նրանց թիվը հասնում էր 300-ի: Տեղված 3 հերթով էինք պարապում: Իսկ հիմա ուսանողների թիվը նվազել է գրեթե 10 անգամ, առավելագույնը ունենում ենք 40-60 ուսանող: Այն ժամանակ ձգտում էին դեպի արհեստներ, աշխատանքի պահանջարկ կար՝ հասկացես մեր ուսումնարանի տված մասնագիտությունների գծով՝ խեցեգործություն, ձեռագործ, գորգագործություն, ոսկերչություն եւ այլն: Հիմա ուսանողներն ընդունվում են պետպատվերով, բայց պետությունը նյութական աջակցություն ցույց չի տալիս, աշխատանքի տեղավորման հարցերով չի զբաղվում: Մեր ուսանողների գերակշիռ մասն իր ձեռքի աշխատանքները վաճառքի է հանել Վերնիսաժում, մի ժամանակ այգին լի էր մեր ուսանողներով: Հիմա շատերը վարպետացել են ու վաճառքը հանձնարարել ուրիշներին», պատմում է Հայրապետյանը:

Ժողովրդական իմաստությունն ասում է՝ «Լավ արհեստավորը մինչեւ կեսօր է սոված», այդպես է նաեւ այսօր, նույնիսկ մեր աշխատանքաշուկայի իրականության մեջ: Զավակին ամեն գնով բարձրագույն կրթություն տալու ծնողների ձգտումը հաճախ ուղեկցվում է նրան որեւէ արհեստի տեր դարձնելու ցանկությամբ: Հայրապետյանը նկատեց, որ ուսումնարանից հետո բարձրագույն կրթություն ստացած իրենց ուսանողներն այսօր ընտանիք են պահում արհեստով, այլ ոչ բարձրագույնի դիպլոմով ստացած աշխատանքով: Նա ցավով նշեց, որ նախկինում լայն թափով աշխատող Վարդաշենի գեղարվեստի կոմբինատը, հուշանվերների ֆաբրիկան, խեցու գործարանը չնչին տոկոսով են արտադրանք տալիս, մինչդեռ դրա պահանջարկը կա, եւ իրացումը ճիշտ կազմակերպելու դեպքում կարելի է ընդլայնել ու նոր աշխատատեղեր բացել:

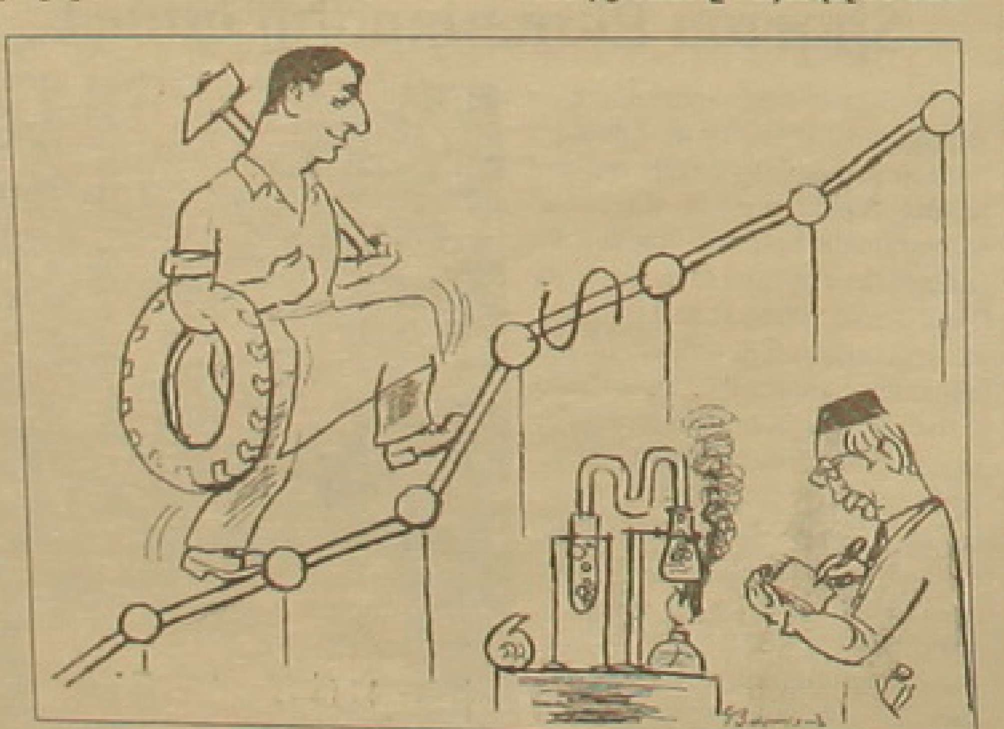

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության միջին եւ նախնական մասնագիտական կրթության բաժնի պետ Սամվել Պիտոյանի ասելով, եվրոմիությունը կհատկացնի 15 մլն եվրո, 2008-2010 թթ. ընթացքում այդ հաստատությունները զարգացնելու համար: Նախ կարգի կբերվեն քոլեջների եւ ուսումնարանների շենքային պայմանները, դրանք կհագեցվեն նյութատեխնիկական բազայով, հետո կվերապատրաստվեն դասավանդող մասնագետները: Հանրապետությունում այսօր գործում է 81 միջին մասնագիտական պետական հաստատություն, եւ 22՝ ոչ պետական, որոնցում սովորում է 27 հազար ուսանող: Ունենք արհեստագործական 27 ուսումնարաններ՝ 65 հազար ուսանողով: Ընդհանուր առմամբ, միջին մասնագիտական եւ նախնական կրթական հաստատություններում պետպատվերով սովորում է մոտ 34 հազար ուսանող, որոնց ուսման համար պետբյուջեից տարեկան հատկացվում է 200-250 հազար դրամ: Նրանց դասավանդող մոտ 500 դասախոսների աշխատավարձը կազմում է 20 հազար դրամ, հաջորդ տարի նախատեսվում է բարձրացնել 5 հազարով, իսկ մինչեւ 2009 թ. հասցնել 90 հազարի: Այս ամենին դեռ պետք է սպասել, իսկ այս պահին ուսումնարանների տնօրեններից շատերը հայտնվել են ծանր վիճակում՝ մի քանի օրից սեպտեմբերի մեկն է, իսկ ուսանողների թիվը չափազանց քիչ է: Նրանց այս կացությունից հանելու համար կրթության ու գիտության նախարարը քննությունների ժամկետը երկարաձգել է մինչեւ սեպտեմբերի 20-ը, իրականում դրանց վերջին ժամկետը օգոստոսի 31-ն է, ըստ սահմանված կարգի:

Վարդաշենի արհեստագործական թիվ 9 ուսումնարանի տնօրեն Սաշա Խաչատրյանը դիմորդների պակասը բացատրում է այն հանգամանքով, որ դպրոցների տնօրենները եւ ուսուցիչները շարունակաբար աշակերտներին քարոզում են հեռու մնալ «խուլիգանանոց» ուսումնարաններից: «Քարոզչություն են տանում, թե ուսումնարաններում մասնագիտություն չեն սովորեցնում, խուլիգանանոց է: Տնօրենները խուսափում են աշակերտներ ուղարկել, բայց այդպես էլ չեն ուղարկում հայտնի պատճառով՝ դպրոցի ֆինանսավորումը կախված է աշակերտների թվից: Նրանց համար շահեկան է դպրոցում պահել դասերից խուսափող, ծանդող եւ ավերող 8-րդ դասարանցիներին, քան նրանց ուսումնարան ուղարկելով նվազեցնել ֆինանսավորումը: Իմ կարծիքով, 8-րդ դասարանում պետք է դասավանդվի մասնագիտական կողմնորոշում, որպեսզի բուհ դիմելու ցանկություն չունեցող աշակերտները կրթությունը շարունակեն ուսումնարաններում, միաժամանակ ստանալով իրենց նախընտրած մասնագիտությունը: Համոզված եմ, որ եթե նախկինի պես երեխաներին բացատրվեր մասնագիտական կրթության կարեւորությունը, 8-րդ դասարանի աշակերտների 30 տոկոսը կգնար ուսումնարաններ: Առաջիկա 10-15 տարիներին շինարարական գործի ահռելի պահանջարկ կլինի Հայաստանում, արդեն իսկ հմուտ արհեստավորներ են բերում Թուրքիայից, Չինաստանից, Իրանից, որովհետեւ այստեղ դրանց թիվը չափազանց քիչ է», ասում է Խաչատրյանը, նույնպես նկատելով, որ մեր օրերում արհեստով ընտանիք պահելը շատ ավելի դյուրին է, քան բարձրագույն դիպլոմով: Եթե վերջինս ստանում է ամսական 50-60 հազար դրամ, այսինքն օրական 1500-2000 դրամ, ապա լավ արհեստավորի (վարսավիր, ծեփագործ, խոհարար, ավտոնորոգող, ավտոէլեկտրիկ եւ այլն) օրավարձը նվազագույն 3 հազարից կարող է հասնել մինչեւ 10 հազար եւ ավելի:

Թիվ 9 ուսումնարանը պետպատվերով ընդունում է 80 ուսանող՝ 8-ամյա կրթության բազայի վրա, համակարգչային օպերատորի, խոհարարի եւ ավտոփականագործի մասնագիտությունների համար: Երեկվա դրությամբ լրացվել է պետպատվերի 50 տոկոսը միայն, ուսումնարանի տնօրենը թերեւս առանձնակի հույսեր չունի, որ դպրոցի տնօրենները սեպտեմբերի սկզբին հանկարծակի կփոխեն իրենց միտքն ու մի կերպ 9-րդ դասարան տեղափոխված աշակերտներին ուսումնարան կուղարկեն, բայց, այնուամենայնիվ, դեռ սպասում է:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԵՂԱՆԱԿ

Արաբական տաքություն հայոց աշխարհում

Հանրապետությունում վերջին օրերին եղանակի նվազումը սեպտեմբերի 1-ից կփոխվի: Սեպտեմբերի 2-ից սպասվում է առանց տեղումների եղանակ, որի ժամանակ մեր հանրապետության տարածքը կներգրավվի Արաբական թերակղզուց դեպի Հյուսիսային Կովկաս թափանցող արեւադարձային չոր եւ տաք հոսանքների մեջ: Այսինքն՝ այդ օրերին Հայաստանում կլինի արաբական տաքություն, եւ օդի ջերմաստիճանը կբարձրանա 2-4 աստիճանով:

Իսկ օգոստոսի 29-31-ը կպահպանվի այս օրերին արձանագրված ցածր ջերմաստիճանը: Ցածր ջերմաստիճանը՝ հասկապես մայրաքաղաքում, պայմանավորված կլինի արեւմտյան ցուրտ ճակատով, կներթափանցեն ցուրտ օդային հոսանքներ: «Հայհիդրոմետի» օդերեւութաբանական կանխատեսումների բաժնի պետ Գագիկ Սուրենյանը «Պանորամա» պարբերականին հայտնել է, որ արեւմտյան ցուրտ ճակատով պայմանավորված առավելապես երեկոյան ժամերին եւ գիշերը Հայաստանի շրջանների մեծ մասում սպասվում է կարճատեւ անձրեւ՝ քամու ուժեղացությամբ:

«Մետեո թի վի» պաշտոնական կայքի տեղեկացմամբ եւս գիշերը եւ այսօր եղանակը հանրապետությունում կպայմանավորվի մթնոլորտային ցուրտ ճակատի անցմամբ: Գրեթե ամենուրեք գիշերը եւ օրվա երկրորդ կեսին սպասվում են կարճատեւ անձրեւ եւ ամպրոպ, ապա քամու ուժգնացում՝ մինչեւ 15 մետր-վայրկյան արագությամբ: Այսօր ամենացածր ջերմաստիճանը կարձանագրվի Կոտայքի, Շիրակի, Գեղարքունիքի եւ Արագածոտնի մարզերում: Իսկ Երեւանում այսօր կլինի 30 աստիճան տաքություն:

Գ. Գ.

Գերիների եւ կորածների հարցերով

Օգոստոսի 28-ին ՀՀ պաշտպանության նախարար Միքայել Հարությունյանի նախագահությամբ կայացել է գերիների, պատանդների եւ անհայտ կորածների հարցերով զբաղվող հանձնաժողովի նիստը: Նիստի ընթացքում լսվել է հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ, ՀՀ ոստիկանության պետի առաջին տեղակալ, ոստիկանության գեներալ-լեյտենանտ Արարատ Մահտեսյանի զեկույցը՝ հանձնաժողովի գործունեության վերաբերյալ: Քննարկվել են նաեւ Ադրբեջանի համանուն հանձնաժողովի հետ փոխհամագործակցության ներկա վիճակն ու զարգացման հնարավոր ուղիները: Նախարար Միքայել Հարությունյանը նիստի ավարտին հանձնարարականներ է տվել հանձնաժողովի անդամներին:

Մ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ժե տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 0010 Հանրապետության 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ 521635
Խմբագիր ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն /հեռ 582483
Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն /հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով լոյսուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

Ռուբեն Սաֆրաստյան. «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցությունը կփոխի Թուրքիայի սահմանադրությունը

Թուրքական բանակը կհեռացվի՞ քաղաքականությունից

Արեւելագիտության ինստիտուտի տնօրեն Ռուբեն Սաֆրաստյանի դիտարկմամբ, Թուրքիայում իշխող «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցության եւ թուրքական զինված ուժերի գլխավոր շտաբի միջեւ ձեռք է բերվել փոխզիջում: Նման եզրակացության հիմք է տալիս շտաբի հայտարարությունը օգոստոսի 30-ի՝ Թուրքիայում հաղթանակի տոնի կապակցությամբ, որտեղ կրկին նշվում է բանակի դերի պահպանման մասին:

«Փաստարկ» ակումբում պատասխանելով լրագրողների հարցերին՝ պրն Սաֆրաստյանը նշեց, որ Թուրքիայի խորհրդարանական ընտրություններում թուրքահայ համայնքին ուղղված պատրիարքի կոչն ու դրան հետեւողները հավանաբար հույս ունեն, թե «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցությունը քայլեր կձեռնարկի երկրում ազգային փոքրամասնությունների վիճակի բարելավման ուղղությամբ: Սրա հիմնում այն մոտեցումն է, որի համաձայն, ինչպես Թուրքիայի նախագահական ընտրությունների երրորդ փուլին մասնակցող Աբդուլլահ Գյուլը, նաեւ «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցության ղեկավար, Թուրքիայի վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը եվրոպական ուղղության են հետամուտ:

«Արդարություն եւ բարգավաճում» իշխող կուսակցությունը, Սաֆրաստյանի մասնագիտմամբ, այնպիսի քաղաքական ուժ է, որ «պատասխանատվություն չի կրում քեմալական թուրքական հանրապետության համար»: Կուսակցությունը, ըստ Սաֆրաստյանի, պատրաստ է ավելի մեղմ քաղաքականություն վարել երկրի ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ, նաեւ, իհարկե, թուրքական ընկալմամբ, որոշակի զիջումների գնալ Հայաստանի հետ հարաբերություններում: Սակայն, Սաֆրաստյանի խոսքերով, որեւէ նախադրյալ չկա Հայոց ցեղասպանության առնչությամբ մերժողական դիրքորոշման փոփոխություն ակնկալելու համար:

Լայն իմաստով, մեր տարածաշրջանում Թուրքիան աշխատում է բարելավել, դիվերսիֆիկացնել հարաբերությունները հարեւանների հետ, բացառությամբ Հայաստանի: Իրանի հետ հարաբերությունները, արեւելագիտության ինստիտուտի տնօրենի ներկայացմամբ, վերջին շրջանում հասկապես այնպիսի աստիճանի են հասել, որ Միացյալ Նահանգների մտահոգությունն են հարուցում: Ադրբեջանի ու Վրաստանի հետ Թուրքիան ավելի շուտ փորձում է դաշինք ստեղծել, ինչը բխում է Թուրքիայի աշխարհաքաղաքական ուղղությունից:

Առավել հետաքրքրական է, որ, Ռուբեն Սաֆրաստյանի համոզմամբ, Թուրքիայում հեղաշրջման նախադրյալներ կան՝ ինչպես քաղաքական, այնպես էլ ռազմական վերին էշելոններում համապատասխան ուժերի առկայությամբ: Բայց ռազմական հիմքով հեղաշրջում Թուրքիայում ներկա դրությամբ հնարավոր չէ, քանի որ առավել ուժեղ են դրսեւորվում հասարակական ուժերը, թուրքական բանակի ղեկավարությունն էլ ընտրել է քաղաքական գործընթացների վրա ոչ ռազմական ազդեցություն գործելու տարբերակը, այլ նախընտրում է օգտագործել սեփական հեղինակությունը:

Մյուս կողմից, իշխող «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցությունը, Սաֆրաստյանի խոսքերով, որոշ տեղեկությունների համաձայն, ցանկանում է փոփոխել Թուրքիայի սահմանադրությունը, որն առավել ռազմական է, ավելի մեծ տեղ հատկացնելով մարդու իրավունքներին ու ժողովրդավարական գործընթացներին եւ սահմանափակելով բանակի քաղաքական գործառույթները: Սա կբարելավի Թուրքիայի հեղինակությունն Արեւմուտքում:

Ինչ վերաբերում է Հայաստան-Թուրքիա հարաբերությունների առնչությամբ հայկական կողմի դիրքորոշմանը, ապա Սաֆրաստյանը առանձնացրեց դիվանագիտական երկու մոտեցում՝ հրապարակային հայտարարություններ եւ իրական դիվանագիտություն: Հրապարակային հայտարարությունների մակարդակում Հայաստանի մոտեցումը հայ-թուրքական հարաբերություններին՝ դրանք կարգավորել առանց նախապայմանների, Սաֆրաստյանը գնահատեց ճիշտ:

Իրական դիվանագիտության առումով Հայաստանը, պետք է ձեռներ ծալած չնստի այն ժամանակ, երբ թուրքական դիվանագիտությունը խիստ մեկուսացնում է Հայաստանը: Հայաստանը պետք է ավելի ակտիվ քննարկումներ իրականացնի իր դաշնակիցների, առաջին հերթին Ռուսաստանի, նաեւ Միացյալ Նահանգների, Եվրամիության հետ, որոնք հնարավորություն ունեն որոշ չափով ներազդելու Թուրքիայի քաղաքականության վրա: Իսկ թե Հայաստանն ինքը սպառե՞լ է արդյոք իր հնարավորությունները անմիջապես Թուրքիայի հետ բանակցելու առնչությամբ, Սաֆրաստյանը կարծիք հայտնեց, թե հենց Թուրքիան է մերժում ուղղակի երկխոսությունը Հայաստանի հետ:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Րաֆֆին աշխատում է

Թիվ 15 ընտրատարածքի ընտրություններից մեկ օր իսկ չհանգստացած Րաֆֆի Հովհաննիսյանը կրկին աշխատանքային վիճակում է, եւ այժմ էլ օրենսդրական նախաձեռնությամբ է հանդես եկել՝ Ազգային ժողով ներկայացնելով «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը ճանաչելու մասին» օրենքի նախագիծ: Ճիշտ է, օրենքի նախագիծը շատ էլ աշխատատար չէ, քանի որ միայն երկու հոդված է պարունակում՝ ա) ՀՀ-ն ճանաչում է ԼՂՀ-ն, բ) օրենքն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

Օրենքի նախագիծն ու նրա հիմնավորումը **«Ազգին»** է ուղարկել Րաֆֆի Հովհաննիսյանի գրասենյակը: Հիմնավորման մեջ ասվում է, որ օրենքը հիմք կդառնա ՀՀ եւ ԼՂՀ հարաբերությունների՝ վերջինիս պաշտոնական ճանաչումից ծագող հարաբերությունները կարգավորելու, ՀՀ իրավունքներն ու պարտականությունները ԼՂՀ անվտանգությունն ապահովելու գործում որոշակիացնելու համար: Ուղերձ է արվում հակամարտության կարգավորման ընթացքում, ինչպես նաեւ հակամարտության կարգավորումից հետո պատերազմի հետեւանքների վերացման գործում այլ դոնոր կազմակերպությունների եւ շահագրգիռ պետությունների հետ Հայաստանի աջակցությունը եւս ապահովելու:

Իհարկե, նախկին արտգործնախարարը գուցե ավելի լավ գիտի այդպիսի օրենքի ընդունման մութ-նուրբ կողմերը, սակայն հիշեցնենք, որ այս խնդրի վերաբերյալ հայ քաղաքական միտքը տրամաբանորեն իրար հակամետ տեսակետներ ունի, եւ դրանցից յուրաքանչյուրի հիմնավորումները հավասարաչափ ծանրակշիռ են թվում:

Մ. Խ.

Աբդուլլահ Գյուլը դարձավ Թուրքիայի Հանրապետության 11-րդ նախագահը

1-ին էջից

Բոլումանըըն օգոստոսի 27-ին հրապարակած ուղերձում, թուրքական հանրային հեռուստատեսության վկայությամբ, արտահայտվել է Թուրքիայի Հանրապետության ունիտար կառուցվածքի նկատմամբ անհանդուրժողականություն դրսեւորող անջատողականների, ինչպես նաեւ երկրի աշխարհիկ կարգերը համակարգված ձեւով թուլացնող մութ ուժերի մասին, որոնք մտակում են երկրի մասնատման եւ այս կարգերի վերացման չարանենգ ծրագրեր: Վերջում նա ավելացրել է. «Մի մոռացե՛ք, մեր մտական ուղեցույցը լինելու է եւ մեզ մտապես ուժ է տալու Մուստաֆա Քեմալ Աթաթուրքի՝ «Հանրապետությունն ստեղծողները պետք է ունենան նրան պաշտպանելու կարողություն» խոսքերը»:

Համենայն դեպս, նախագահական ընտրությունների երրորդ փուլի քվեարկությանը, որը նույնպես բոյկոտել էր ընդդիմադիր ժողովրդահանրապետական կուսակցությունը, 550 տեղանոց Մեջլիսում մասնակցել են 448 պատգամավորներ, որոնցից 339-ը քվեարկել է Աբդուլլահ Գյուլի օգտին: Ազգայնական շարժում եւ Ձախ ժողովրդավարական կուսակցությունների թեկնածուները համապատասխանաբար ստացել են 70 եւ 13 ձայն, 24 պատգամավորներ, ըստ ամենայնի քաղաքական ու չեն ընտրել ոչ մի թեկնածուի, իսկ երկու ձայն ճանաչվել է անվավեր:

Քվեարկության ավարտին Մեջլիսի նիստում ընդմիջում է հայտարարվել: Մեջլիսից նախքան քվեարկության ավարտը հեռացած Գյուլը նիստերի դահլիճ է վերադարձել արդեն որպես նախագահ եւ տվել նախագահական երդումը, որի տեքստն արտահայտված է սահմանադրության 103-րդ հոդվածում: Ըստ տեքստի, նորընտիր նախագահը երդվում է հավատարիմ մնալ Քեմալ Աթաթուրքի սկզբունքներին եւ բարեփոխումներին, ինչպես նաեւ երկրի աշխարհիկ կարգերին:

Ի դեպ, երդման արարողությունը նախատեսված էր այսօր, պարզապես Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերի խնդրանքով կատարվել է մեկ օր շուտ: Արարողությանը չեն մասնակցել բանակի ներկայացուցիչները: Դրան է հետեւել Թուրքիայի Հանրապետության օրհներգի կատարումը, որից հետո Գյուլը շնորհակալական հակիրճ ելույթ է ունեցել: Տեղեկացնելով այս ամենի մասին, «Միլլիեթը» կայքէջում նշել է, որ Գյուլն ի տարբերություն նախորդ նախագահների, այդ թվում Սեզերի, արարողությանը ֆրակի փոխարեն մասնակցել է մուգ կոստյումով: Նորընտիր նախագահի պաշտոնական առաջին արարողությունն օգոստոսի 30-ի «Հաղթանակի» օրվա հանդիսություններն են, իսկ օգոստոսի 31-ին վարչապետ Էրդողանը նախագահ Աբդուլլահ Գյուլին կներկայացնի նոր կառավարության կազմը:

Սեւանը կվերածվի հսկայական ճահճի

1-ին էջից

Սեւանա լճի ափամերձ տարածքներում վերջին տարիներին կառուցվեցին բազմաթիվ շենք-շինություններ՝ հյուրանոցներ, հանգստյան տներ, ինչպես նաեւ խոշոր գործարարների եւ չինովնիկների շքեղ առանձնատներ, որոնց գերակշիռ մասը ապօրինի կառույցներ են: Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումից այդ կառույցների զգալի մասը կհայտնվի ջրի տակ: Սա է քաղաքաշինության նախարարության ներկայացրած նախագծի հիմքը:

Անհասկանալի է, թե ինչու է բնապահպանական նշանակության խնդրի կապակցությամբ որոշման նախագիծ ներկայացրել քաղաքաշինության նախարարությունը՝ ի դեմս նախկին էլեկտրիկ, շրջգործկոմի հրահանգիչ եւ սովխոզի տնօրեն, «Բարգավաճ Հայաստանը» ներկայացնող նախարար Վարդան Վարդանյանի: Մյուս կողմից, չի երեւում բնապահպանության նախարարության դիրքորոշումն այդ որոշման նախագծի կապակցությամբ: Նախկինում քաղաքաշինության, հիմա բնապահպանության նախարար, ինչից ենթադրելի է, նախարար լինելու բնատուր շնորհով օժտված Արամ Հարությունյանը ավելի ողորմելի վիճակում է հայտնվել, քան եղել էր Թեղուտի հանքավայրերի շահագործման թույլտվություն տալու ժամանակ: Բնապահպանական եւ սոցիալ-տնտեսական ծանր հետեւանքներ ունեցող Թեղուտի անտառների ոչնչացման թույլտվություն տալու համար ինչ-որ բան կարելի էր հորինել՝ ենթադրենք, պղնձամոլիբդենային հարուստ հանքավայրերի շահագործման նշանակությունը երկրի տնտեսության համար: Սակայն Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումը կասեցնելու համար որեւէ հիմնավորում մոգոնել հնարավոր չէ, եւ այս առումով միայն կարեկցել կարելի է բնապահպանության նախարարին:

Միակ հիմնավորումն այս հարցում, ինչպես արդեն նշեցինք, որոշ մարդկանց անձնական շահերն են: Սակայն անգամ այդ մարդիկ պետք է իմանան, որ Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումը չթույլատրելու հետեւանքները աղետալի կլինեն ոչ միայն մեր երկրի համար: Դա նրանց առանձնապես չի հուզի: Նրանց պետք է բացատրել, որ այդ դեպքում Սեւանը կվերածվի հսկայական ճահճի, իսկ նրանց կառուցած դղյակները՝ առանձնատները, հյուրանոցներն ու հանգստյան տներն այլեւս պիտանի չեն լինի ապրելու եւ հանգստանալու համար:

Որեւէ քննադատության չի դիմանում նաեւ այն տեսակետը, որ լճի բարձրացումից հետո պետք է փոխհատուցել ափամերձ տարածքների կառույցների սեփականատերերին: Նախ՝ նրանց գերակշիռ մասը ապօրինի կառույցներ են, եւ այս դեպքերում փոխհատուցման մասին խոսք անգամ չի կարող լինել: Ինչ վերաբերում է օրինական կառույցներին, ապա դրանց սեփականատերերին կարելի է միայն աջակցել վնասը մասամբ ծածկելու համար, բայց ոչ երբեք փոխհատուցել ջրի տակ հայտնված նրանց կառույցների դիմաց: Որևանո՞վ է ապա իրենց «օբյեկտների» շահագործումից շահույթ ստացած եւ միայն խորհրդանշական հարկեր վճարած կամ ընդհանրապես չվճարած գործարարներին փոխհատուցել պետական բյուջեի, այսինքն՝ մեր բոլորի հաշվին: Առավել եւս, որ այդ օբյեկտների կառուցման ծախսերը նրանց շահագործմամբ վաղուց արդեն ծածկվել են:

Սակայն վերադառնանք Սեւանա լճի բարձրացումը կասեցնելու հարցին: Վերջերս կառավարության որոշմամբ լճից բաց թողնվեց 30 մլն խմ ջուր: Չգիտես ինչու դա հիմք դարձավ իրենց Սեւանա լճի ճակատագրով մտահոգ ձեւացնողներին հայտարարել, որ դա արվում է լճի մակարդակի բարձրացումը կանխելու համար: Մինչդեռ գոյություն ունեն փաստեր, որոնք վերջիններս ուղղակի չեն ցանկանում տեսնել: Նախ՝ «Սեւանա լճի մասին» օրենքով տարեկան լճից բաց թողնվող թույլատրելի քանակը մինչեւ 170 մլն խմ-ն է, սակայն որպես կանոն վերջին տարիներին ոռոգման եւ էներգետիկ նպատակներով լճից բաց է թողնվում տարեկան միջինը 150 մլն խմ ջուր: Հավաստիանալու համար դիմեցինք ջրային տնտեսության կոմիտե, որտեղից հայտնեցին, որ 2004-ին Սեւանա լճից բաց է թողնվել 149 մլն խմ ջուր, 2005-ին՝ 144 մլն խմ, 2006-ին՝ 151 մլն խմ: Յուրաքանչյուր տարի նախապես որոշվում է բաց թողնել 120 մլն ջուր, իսկ հետագայում՝ ավելացվում: Նույնն է տեղի ունեցել նաեւ այս տարի:

Տարեսկզբին որոշվեց Սեւանա լճից բաց թողնել 120 մլն խմ ջուր, ինչի մասին կառավարության նիստին հաջորդած մամուլի ասուլիսի ժամանակ հայտնեց ջրտնտկոմի նախագահը: Այս տարվա օգոստոսին էլ որոշվեց վերցնել եւս 30 մլն խմ ջուր: Տարօրինակ է, թե ինչու նախորդ տարիներին լճից նույն քանակությամբ ջուր վերցնելը Սեւանի մակարդակի բարձրացումը կանխելու նպատակ չէր հետապնդում, իսկ այս տարի հետապնդում է: Առավել եւս տարօրինակ է, որ նախորդ տարիներին դա չէր ազդում լճի մակարդակի վրա, իսկ այս տարի հանկարծ կարող է ազդել:

Ինչ է սա նշանակում: Սա նշանակում է, որ Սեւանից ջրի բացթողումը լճի մակարդակի չբարձրացման հետ կապողներին Սեւանի ճակատագիրը չի հետաքրքրում ճիշտ այնպես, ինչպես դա չի հետաքրքրում Սեւանի ափին օբյեկտներ ունեցողներին: Պարզապես վերջիններիս անձնական շահը Սեւանը զոհելն է հանուն իրենց օբյեկտների պահպանման, իսկ առաջիններինը՝ Սեւանա լճի խնդիրն օգտագործելը սեփական քաղաքական շահերը հետապնդելու համար: Սա կարող է շեղել հասարակության ուշադրությունը Սեւանի գոյությունը իրապես վտանգող որոշման նախագծից եւ պատճառ դառնալ, որ այն ընդունի կառավարությունը: Հետեւաբար, Սեւանի ճակատագրով իսկապես մտահոգ անձինք, կազմակերպությունները եւ ընդհանրապես մեր երկրի բնակչությունը պետք է զանազանեն, թե որն է իրական վտանգը, որը՝ քաղաքական խաղը, եւ ջանքերն ուղղեն կառավարությանը ստիպելու հրաժարվել Սեւանա լճի մակարդակի բարձրացումը կանխելու փորձերից:

Մարաղայի բնակչությունը սովոր է սահմանամերձ տարածքում ապրելու

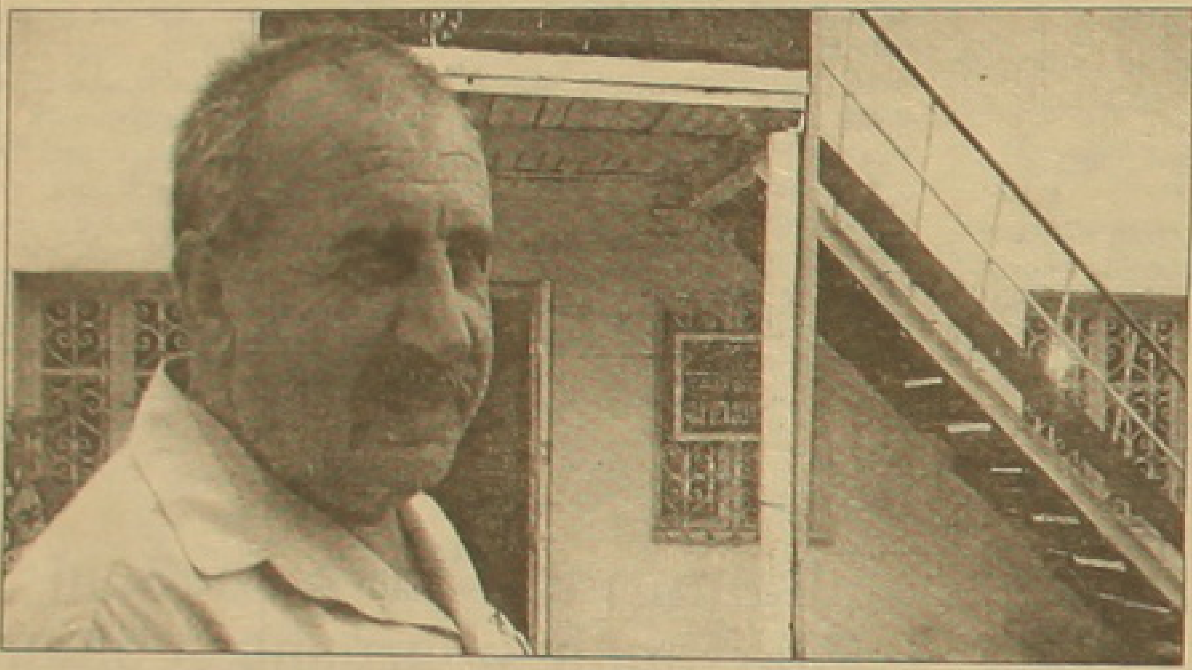

Գյուղապետ Ռոմիկ Կարապետյան

1995 թվականին ադրբեջանաբնակ Քյանգյալուն դարձել է Նոր Մարաղա, մարաղացիներն ու մարգուշավանցիներն էլ՝ նորմարաղացի: Նրանք այսօր 530-ն են, 230-ն ապրում է Մարտակերտում: ԼՂՀ Մարտակերտի շրջանի Նոր Մարաղա գյուղում շատ են մեծադիր, բայց փակ ու ժանգոտած դարպասները, որոնց հետեւում ավերված տներ են ու մրգատու փարթամ այգիներ: Նոր Մարաղան ունի դպրոց, գյուղապետարան, գյուղամիջյան աղբյուրներ, բուժկետ, 4 մթերային խանութներ, էլեկտրիֆիկացված է: Գյուղն աշխարհին կապված է Ստեփանակերտ-Մարտակերտ ավտոմայրուղով, հաղորդակից՝ Հայաստանի Հանրային եւ «Արմենիա» հեռուստաընկերությունների միջոցով: Մինչդեռ ինչպես հին, այնպես էլ Նոր Մարաղան սահմանամերձ գյուղ է, բնականաբար, ռազմավարական նշանակությամբ:

Դպրոց

- Անցած տարի 2, 5, 4 ըմ տարալ տըն: Ակեռում ըմ դպրոցում: Փոխադրվալ ըմ երրորդ դասարան:

Մանկական անմիջականությամբ պատմեց Տիգրանը, որ Արցախի Նոր Մարաղա գյուղի 54 աշակերտներից մեկն է: 1996 թվականին Թեհրանի հայոց թեմի միջնորդությամբ, տեր եւ տիկին Վարուժան եւ Ալմա Հովհաննիսյանների միջոցներով Նոր Մարաղայում կառուցված դպրոցը 11 դասասենյակ ունի, բայց արդեն չի բավարարում դասընթացի կազմակերպմանը. «Այսօր դա արդեն քիչ է, չկա դահլիճ, մարզադահլիճ, շենքային պայմանները չեն բավարարում, սա մեր դպրոցի ամենակարեւոր խնդիրն է», վստահեցրեց դպրոցի տնօրեն Լյուբա Գրիգորյանը: Դա Նոր Մարաղայի տասնամյա դպրոցի ամենակարեւոր, բայց ոչ միակ խնդիրն է, ինչպես տեղեկացանք տնօրենից, միայն այս ուսումնական տարում դպրոցը կունենա ֆիզիկայի ուսուցչուհի՝ դասավանդելու է Արցախի պետական համալսարանը գերազանցությամբ ավարտած երիտասարդ մասնագետներից մեկը: Դպրոցը հաջողություններ էլ ունի՝ 2006-2007 ուսումնական տարում երկու շրջանավարտ է ունեցել, երկուսն էլ հաջողությամբ հանձնել են բուհի ընդունելության քննությունները, ռուսաց լեզվի օլիմպիադաներում էլ Նոր Մարաղայի աշակերտները մշտապես հաղթող են:

Դպրոցի տնօրեն Լյուբա Գրիգորյան

Կենցաղ

Տասներորդցի Ռեգինան բազմանդամ ընտանիքում է ապրում. «Տանը 7 շունչ ենք՝ պապիկ չունեմ արդեն, ծնողներս են տանը, երկու քույրերս ու երկու եղբայրներս: Ընտանիքը մեծ ա, ամբողջ օրը բոստան ա, տուն ա, աշխատում ընք պամիդոր ու խիյար մշակում: Որոշալ ըմ քիմիա, կենսաբանություն ըմ պարապելու՝ մանկաբարձ տեռնամ: Քղաքումն ըմ սովորելու, չեմ վախենում կարալու ըմ»:

Գյուղի երիտասարդությանը հենց այստեղ համարձակ ու նպատակամղված էլ համարում են ավագները. «Մեր գյուղի ջահելը բոլբոլա, ըշխադող, ապրուստ ստեղծող ա, բայց դէ չարչարմունքը շատ ա: Դե ժողովուրդը անջատ-անջատ իրան բավարարում ա, իրենց բակում աճացնում են ու բերքը գյուղում վաճառում», պատմեց 66-ամյա Ախունդ պապը:

«63 տարեկան ըմ, կյանքիս մեծ մասը Մարաղա գյուղումն ա անց կացալ: Հարուստ գյուղ էր: Նոր Մարաղան էլ հարուստ ա, բայց դա էսօր, սկզբից տենց չի իյալ, վատ էինք ապրում: Բոլորս միաժամանակ չենք եկել էս գյուղը: Ամեն մարդ իրենն իր հետի ստեղծում ա ապրում: Հող ա բեջարում ենք էնա կարում ենք ծախում ընք, կարում չենք՝ մեքենա չկա, տամ ենք խոզերին, հեյվաններին: Տրանսպորտ չկա տանենք ուրիշ տեղ ծախենք, հնարավորություն չկա, բայց բոլ-բոլ ուտում ընք: Ստեղ ամեն ինչ էլ կա՝ տանձ, խնձոր, թուզ, կարալյոկ, տկողեն, ծղոպուր, ամեն ինչ էլ կա», հպարտորեն տեղեկացրեց մարաղացի Ալբերտ Երեմյանը, միաժամանակ ափսոսանք հայտնելով, որ իրենց գյուղի համեղ պտուղներն այլ տեղերում համտեսելու հնարավորություն չունեն, իրենք էլ՝ ավելի լավ ապրելու, քանի որ տեղափոխման խնդիր կա:

50-ամյա տիկին Անյան էլ, որ գյուղի մթերային 4 խանութներից մեկում է աշխատում, վաստակից չբողոքեց. «Դե յոլա ենք տանում էլի, ոչ լավ ա, ոչ վատ: Մի տղա ունեմ, մի աղջիկ, թոռներս չորսն են, բայց դե ջահելության համար մեր գյուղում ոչ մի հետաքրքրություն չկա, հագուստի մի խանութ էլ չկա: Ամեն առավոտ 3-4 երթուղային ա գնում Ստեփանակերտ: Էն էլ Մարտակերտ-Ստեփանակերտ գիծն ա, մեր գյուղինը չէ: 500 դրամ վճարում ենք, 45-60 րոպեում հասնում»:

Ռեգինա

27-ամյա Լիանան փաստեց համագյուղացու իրավացիությունը. «Մեր զբաղմունքը աշխատանքն ա: Գազ չկա, ջուր չկա, մի աբուռով լույսից չենք օգտվում՝ թանկ ա, օջախի վրա ենք պատրաստում: Էս էլ ակումբ պիտի լինեն, բայց տարիներով կառուցում են: Հենց էս խանութների փողոցն ա մեր կինոն ու թատրոնը, ակումբը... Ջահելները հենց էս մեյդանումն ըն հավան կենում իրար»: Լիանան անկեղծ զարմանքով պատասխանեց «Բա երիտասարդները որտեղ են զբոսնում, ժամադրվում» հարցին. «Վուտ, մունք իտի պեներ անում չընք, տղան քինամ ա, ասում՝ էս աղջկանը հավան ըմ կացալ, նշանվում ըն, պսակվում հատեք իտի: Եղքան էլ ուժ չկա վեր մեծ հրսանեքներ անին: Բարեկամ-հարեւաններով հվաքվում ըն, երաժիշտներին քաղաքներան վարձում, էն ամանեքը կոխ տամ ու պրծավ»: Լիանան դեռ տարիներ առաջ այդ կերպ ընտանիք է կազմել, զավակ ունեցել, բայց ինչպես ինքն է ասում. «Ամուսինս ապրուստի համար Ռուսաստան գնաց, ընտանիքս քանդվեց: Դե հիմա էլ տուն ա պեսք՝ ծնողներիս հետ եմ ապրում, բայց ոչ ես, ոչ էլ պետությունը ուժ չունենք»:

Խնդիրները

Լյուբա Գրիգորյանը պատմեց. «23 տարի ապրել ենք Մեծամորում: Ծնունդով ղարաբաղցի ենք, ռադիոյով լսեցի, որ Նոր Մարաղայում ուսուցչի կարիք կա ու տեղափոխվեցինք՝ երեւի հայրենիքի կանչով: Մինչեւ այդ էլ գալիս, գնում էինք: 2000-ին, երբ եկանք, երիտասարդություն համարյա չկար: Այսօր պատկերը այլ է՝ դրականապես փոխված, իսկ թե տներ լինեն, գյուղն ավելի մեծ կլինի: Ի դեպ, առաջընթացը պարզ է նաեւ առաջինցիների թվի աճով՝ այս տարի 9 առաջինցի ունենք»:

Գյուղապետ Ռոմիկ Կարապետյանի տեղեկացմամբ՝ Նոր Մարաղայի հիմնական եւ դժվար լուծելի խնդիրը բնակարանաշինությունն է. «Չնայած պետությունը լուրջ ուշադրություն է դարձնում, սակայն հնարավորությունները սահմանափակ են: Եթե տարին գոնե 10 բնակարան կառուցվի, կարելի է բավարարել բնակիչներին: Ի դեպ, ԼՂՀ նոր նախագահ Բակո Սահակյանը քարոզարշավի շրջանակներում այցելեց գյուղ եւ խոստացավ որպես վերաբնակեցված գյուղի բնակարանաշինությանը մեծ ուշադրություն դարձնել, դպրոցի հարցում օգնել: Գործարարներից էլ խոստումներ եղել են, բայց գործ չի արվել»: Մինչդեռ 2000 թվականից Նոր Մարաղայում բնակչությունն աճում է: Արդեն երեք տարի գյուղում 31 տների նորոգման ծրագիր է իրականացվում, տարին 4-5 բնակարան է կառուցվում. «Անում են այն, ինչ կարողանում են, բայց դա մեզ անհրաժեշտից շատ քիչ է՝ 300 նորմարաղացի գյուղում տուն չունենալու պատճառով ապրում է Մարտակերտում, բայց էստեղ հող մշակում, ապրուստը հոգում: Սահմանամերձ գյուղ է, ռազմավարական նշանակություն ունեցող եւ այդ պատճառով էլ պահանջում եմ ավելի մեծ ուշադրություն: Նախկին Մարաղան էլ սահմանամերձ էր, մեր ժողովուրդը սովոր ա սահմանին մոտ ապրելու: Երեւի հենց դրա համար էլ գյուղը լքելու փաստ չի գրանցվել», ասաց Նոր Մարաղայի գյուղապետ Ռոմիկ Կարապետյանը, չմոռանալով նշել, որ գյուղը չունի գործող եկեղեցի եւ հիվանդանոց, զուրկ է հեռախոսակապից ու թե բջջայինով էլ զանգելու հնարավորություն կա, ապա գյուղից կիլոմետր հեռու:

Լիանան որդու՝ Տիգրանի հետ

Իրադարձություն

Նոր Մարաղայի համար արդեն երկու տարի իրադարձություն են հարեւանությամբ հայտնաբերված Արցախի Տիգրանակերտի պեղումները, որոնցով ոչ միայն ոգեւորված են նորմարաղացիները, այլեւ մասնակից: Նրանցից շատերն իրենց կյանքի կարեւոր գործը հենց այդ պեղումներին մասնակցելն են համարում: Գյուղի համար պակաս իրադարձություն չէր նաեւ պեղումների ընթացքին ծանոթանալու մեկնած լրագրողներիս միքանիժամյա ներկայությունը, որ կազմակերպել էր Տիգրանակերտի պեղումները նախաձեռնող «Երկիր» հասարակական կազմակերպությունների միությունը:

ՆԱՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Բրիտանացիների նահանջը Իրաքից: Ինչո՞ւ

Ստորեւ թարգմանաբար ներկայացվող հոդվածում անգլիաբնակ անկախ լրագրող Գուինն Դայերը փորձում է պարզաբանել, թե ինչ նպատակ է հետապնդում բրիտանական զորամիավորումների նախանջը Իրաքից:

«Բրիտանացիները հուսահատվել են եւ գիտեն, որ Իրաքից շուտով դուրս են գալու: Նրանք վերջապես գիտակցել են, որ սա այն պատերազմը չէ, որ պետք է մղեն կամ կարող են հաղթել», «Ինդիփենդենթ» թերթին տված հարցազրույցում հայտարարեց երկրի հզորագույն «Մեհդի» ոստիկանական խմբավորման առաջնորդ Մուքթադա էլ Սադրը: Նրա արտասանած յուրաքանչյուր բառը ճիշտ էր, եւ բրիտանական բանակի ավագ պաշտոնյաների մեծամասնությունը գիտի այդ մասին: Անցյալ շաբաթ բանակի գլխավոր հրամանատար գեներալ Ռիչարդ Դաննաթն ասել էր, որ շատ չանցած բրիտանացիները «պետք է դուրս գան Իրաքից»:

Վարչապետ լինելը ծանր պարտականություն է, Գորդոն Բրաունը տասը տարի սպասեց այդ հնարավորությանը եւ պաշտոնն ստանձնելուց անմիջապես հետո մտածում է Իրաքից դուրս գալու մասին: Իհարկե ի հեճուկս Բուշի վարչակազմի, որն այդ քայլը «բարեկամական ժեստ» չի համարի:

Իրաքում 5.500 բրիտանացի զինվորներ կան: Ամերիկացիներից հետո դա օտար զինված ուժերի ամենամեծ թվակազմն է: Բայց նրանք ոչինչ չեն վերահսկում բացի այն տարածքից, որի վրա կանգնած են: Նրանցից հինգ հարյուրը Իրաքի երկրորդ քաղաքում գտնվող «Բասրա պելիսում» մշտական պաշարման մեջ են, իսկ մնացյալները՝ քաղաքից դուրս գտնվող օդանավակայանում են, հրթիռակոծվելու անմիջական վտանգի տակ: Նրանք ոչ մի ազդեցություն չունեն շիա երեք հակառակորդ խմբավորումների եւ նրանց հետ կապված հանցագործ տարրերի վրա, որոնք փաստորեն կառավարում են քաղաքը եւ միմյանց հետ պայքարում են գողացված նավթից առավելագույն գումարներ ձեռք բերելու համար:

Անցյալ ամբողջ տարվա ընթացքում զոհված 29-ի համեմատությամբ այս տարի մինչեւ օրս արդեն իսկ 41 բրիտանացի զինվոր է մահացել: Ձուտ,տեղը: ժամանակն է, ուրեմն, դուրս գալու, բայց Գորդոն Բրաունը դանդաղում է չուզենալով բարկացնել Սպիտակ տան բնակիչներին, մինչեւ նրանք էլ պատրաստ լինեն նման քայլի: Բայց դա չի կարող տեղի ունենալ 2009-ի հունվարից առաջ, երբ Ջորջ Բուշ կրտսերը հրաժեշտ կտա իր պաշտոնին: Կոնգրեսի դեմոկրատականները պատերազմին հատկացվող գումարների կրճատման փոխարեն նախընտրում են առաջիկա ընտրություններին հանրապետականներին տեսնել իրաքյան խարանը ճակատին:

Ըստ Բուշի, ինքն «սպասում է, թե ինչ կասի Դեյվիդ Պետրեուսը», երբ սեպտեմբերի կեսերին իրաքյան զորքերի ընդհանուր հրամանատարը կներկայացնի իր զեկուցագիրը, Պետրեուսը, ինչպես սրանից առաջ, լույս է տեսնելու թունելի վերջում:

Դեմոկրատները քննադատելու են նրան, բայց չեն պատժելու նրա դեմ, եւ ամերիկյան զորամիավորումները մնալու են Իրաքում մինչեւ Բուշի պաշտոնավարման ավարտը: Մի քանի հազար ամերիկացի եւ հավանաբար հարյուրի մոտ անգլիացի զինվորներ են զոհվելու այդ ընթացքում:

Բրիտանացի զորավարները չափազանց դժգոհ են նման հեռանկարից: Բայց որպես այդ մարտավարության անուղղակի հետեւորդներ, նրանք շեշտը դնում են ոչ թե այն բանի վրա, որ Իրաքում պատերազմն իրենք տանուլ են տվել (չնայած այդպես էլ կա), այլ որ Աֆղանստանում դեռ կարելի է հաղթանակ տանել: Այնպես որ Իրաքից բրիտանացի զինվորները դուրս բերելու հիմնական նպատակը ոչ թե այնտեղ զոհերի քանակը նվազեցնելն է, այլ Աֆղանստանում հաղթանակ տանելը՝ այնտեղի զորամիավորումների քանակը համալրելով նորերով:

Գեներալ Դաննաթն այդ էր ակնարկում անցյալ շաբաթ, երբ BBC-ին հայտնում էր, որ «բանակն Աֆղանստանում առանց այն էլ շատ է տարածված, եւ մենք ներկա դրությամբ չենք կարող ավելի շատ մարտական միավորներ տեղակայել: Մենք պետք է մտածենք մարդկանց կյանքի մասին»:

Մարտնչող զորքերի տեղակայումը անընդհատ փոփոխության ենթարկելու սովորական դարձած գործընթացը մեծ վնաս է հասցնում ինչպես բանակին, այնպես էլ բանակայինների հարազատներին: Ավելանում է ապահարզանների, բաժանումների եւ ինքնասպանությունների թիվը: Դժվարանում է զինվորներին հնազանդ պահելու գործը: Դաննաթի խոսքերի ենթատեքստն այն էր, որ այս բոլորի առաջը կարելի է առնել զորքը Իրաքից դուրս բերելու միջոցով:

Աֆղանստանում տեղակայված բրիտանական զորքերի թիվը՝ 7000, արդեն ավելի մեծ է, քան Իրաքում եղած զորքի թիվը, այնպես որ վերոնշյալի մեջ որոշ ճշմարտություն կա: Պետք է ռեսուրսները կենտրոնացնել այնտեղ, որտեղ նրանք կարող են ինչ-որ տարբերություն առաջացնել: Բացի այդ պետք է հաշվի առնել նաեւ, որ վերջին հաշվով Աֆղանստանի պատերազմն էլ «անհաղթելի» է, առնվազն այն «փառասիրական» միջոցներով, որ Արեւմուտքն է շարունակում գործի դնել:

Մոտ 30 տարի առաջ Խորհրդային Միությունը 200 հազարի հասնող զորք պահեց այնտեղ տասը երկար տարիներ եւ վերջում պարտվեց: Արեւմտյան զորքերի քանակը ոչ մի անգամ 50 հազարը չի անցել: Քանակը կրկնապատկելու հնարավորությունները զրոյի են հավասար, իսկ տասը տարի այնտեղ մնալու հնարավորությունները՝ անհավանական:

Պատերազմը Աֆղանստանում հնարավոր չէ հաղթել: Իսկ ինչքան շուտ դուրս գան արեւմտյան զորքերն այնտեղից, այնքան ավելի երկար կդիմանա Համիդ Կարզայի նախագահությունը: Նա ի վիճակի կլինի ազատ գործելու, պատերազմի ներքին հրձիգների, թմրավաճառների եւ ոխսադրուժ թալիբների հետ լեզու գտնել «ավանդական աֆղանական ոճով»: Բայց եթե Աֆղանստանի վերաբերյալ կեղծ հույսերը պարզապես պատրվակ են Իրաքից դուրս գալու համար, ապա դա էլ ընդունելի է:

Երբ Գորդոն Բրաունը հոկտեմբերին դարձյալ դեմառդեմ կանգնի խորհրդարանի առաջ, նրա մեծագույն խնդիրը լինելու է դիմագրավել ոչ թե հասարակության, այլ բանակի ճնշմանը:

Թարգմ. Հ. Ծ.

ՓԱՐԻԶ

Սարկոզի. «Իրանի միջուկային ռումբն անընդունելի է»

Ֆրանսիայի Հանրապետության նախագահ Նիկոլա Սարկոզին Ելիսեյան պալատում երկրի 180 դեսպանների առջեւ խոսելով իր արտաքին քաղաքական գծի մասին, ընդգծել է ակտիվ գործողությունների կարեւորությունը:

Անդրադառնալով «Իսլամ-Արեւմուտք առճակատմանը», Սարկոզին առաջարկել է միջուկային էներգիան մատչելի դարձնել մահմեդական երկրներին: «Ֆիգարո» թերթն այս կապակցությամբ արձանագրում է, որ նախագահն իր առաջարկությամբ փորձում է արդարացնել Լիբիայի ատոմային էներգետիկայի զարգացմանն օժանդակելու սեփական որոշումը:

Որպես մշակույթների բախումը եւ ծայրահեղականությունը կանխելու միջոց, Սարկոզին կրկնել է Միջերկրածովյան միություն ստեղծելու իր առաջարկը: Մերձավոր Արեւելքում Ֆրանսիան պետք է պաշտպանի արաբ-իսրայելական հակամարտության վերացմանն ուղղված ամեն մի նախաձեռնություն եւ ընդդիմանա Գազայում «Համասի» պետության ստեղծմանը:

Իրանում միջուկային զենքի գոյությունը, ըստ Սարկոզիի, կլինի «անընդունելի»: Նրա խոսքերով, նման զենքի ստեղծումը կանխելու նպատակով միջազգային ընկերակցությունը պետք է աստիճանաբար խստացնի հակաիրանական պատժամիջոցները: Սարկոզին կարծում է, որ միայն այդ ձեւով հնարավոր կլինի խուսափել «իրանական ռումբ կամ Իրանի ռմբակոծություն» աղետալի սցենարից:

Իրանը եւ ՄԱԳԱՏԷ-ն իրար հետ կապված խնդիրներ չունեն

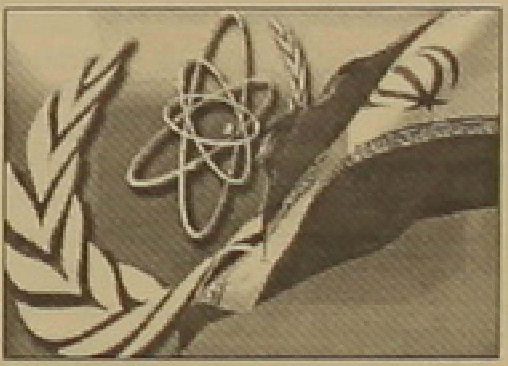

Իրանը հրապարակել է ՄԱԳԱՏԷ-ի հետ ստորագրված համաձայնագրի տեքստը, որտեղ նշվում է, որ պլուտոնիումի հետ կապված գիտափորձերի առնչությամբ ՄԱԳԱՏԷ-ն այլեւս որեւէ խնդիր չունի Թեհրանի հետ:

Իրանի ներկայացուցչության խնդրանքով ՄԱԳԱՏԷ-ի քարտուղարությունը Վիեննայում տարածել է 5 էջանոց այն համաձայնագրի տեքստը, որը երեքշաբթի օրը Թեհրանում ստորագրել էին գործակալության ներկայացուցիչները:

Փաստաթղթում նշվում է, որ ՄԱԳԱՏԷ-ի տեսուչները համոզվել են ավելի վաղ պլուտոնիումի առնչությամբ Իրանի արած հայտարարությունների հավաստիությանը, եւ որ «տվյալ հարցը լուծված է»:

Արեւմուտքի պետությունները Թեհրանին ամբաստանում են պլուտոնիումի վերամշակում ներառող նրա միջուկային ծրագրի ռազմական ուղղվածության մեջ: Իրանը պնդում է, որ այդ ծրագիրը բացառապես խաղաղ բնույթ է կրում եւ նպատակ ունի ստեղծել էլեկտրաէներգիա արտադրող միջուկային ռեակտոր:

Միջազգային ընկերակցությունը քանիցս դժգոհել է, որ Իրանը ՄԱԳԱՏԷ-ի հետ բավարար չափով չի համագործակցում իր միջուկային ծրագրի հետ կապված կասկածները փարատելու համար: ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը անցյալում երկու բանաձեւ է ընդունել, որոնց հակաիրանական սահմանափակ պատժամիջոցների նպատակն է Իրանին դրդել ՄԱԳԱՏԷ-ի հետ առավել թափանցիկ հարաբերությունների:

Այս շաբաթ ՄԱԳԱՏԷ-ն պետք է Իրանի վերաբերյալ հերթական զեկուցագիրը պատրաստի կազմակերպության կառավարիչների խորհրդի սեպտեմբերյան նիստի կապակցությամբ, հաղորդում է BBC-ն:

ՄԱԳԱՏԷ-Իրան համաձայնագրում արձանագրված են երկու կողմերի համագործակցության հետագա փուլերը: Այսպես, մինչեւ սեպտեմբերի վերջը իրավաբանորեն պարտավորեցնող համաձայնագիր է կնքվելու ուրանի հարստացման Նաթանցի ստորգետնյա համալիրում տեսչական ստուգումներ իրականացնելու կարգի վերաբերյալ: Մինչեւ նոյեմբերի վերջը Իրանը պարտավոր է պարզաբանումներ տալ P-2 կատարելագործված ցենտրիֆուգներ կառուցելու իր փորձերի կապակցությամբ:

Բացի դրանից, Իրանը առաջին անգամ առանց որեւէ կոնկրետ ժամկետներ նշելու համաձայնել է պարզաբանումներ տալ Արեւմուտքի հետախուզական ծառայությունների ներկայացրած փաստաթղթերի առնչությամբ: Այդ փաստաթղթերում պնդում է արվում, թե իրանցիների միջուկային ծրագիրը ռազմական ուղղվածություն ունի:

Համաձայնագրում ընդգծվում է, որ Իրանն առաջվա պես այդ փաստաթղթերը համարում է «քաղաքական բնույթ կրող եւ հիմնազուրկ մեղադրանքներ», բայց համաձայն է, «որպես բարի կամքի ու համագործակցության նշան», տեղեկություններ տրամադրել այդ հարցերի վերաբերյալ:

Պ. Ք.

ԱՄՆ գլխավոր դատախազի հրաժարականը Բուշի հերթական կորուստն է

Դաշնային ութ դատախազների հեռացման աղմկալի գործի մասնակից ԱՄՆ գլխավոր դատախազ Ալբերտո Գոնսալեսը, ինչպես գրել էինք, պաշտոնապես հայտարարել է իր հրաժարականի մասին: Կազմակերպված կարճատեւ մամլո ասուլիսում նա ասել է, որ կիրակի օրն ինքը հանդիպում է ունեցել նախագահ Ջորջ Բուշի հետ եւ նրան հրաժարականի դիմում է հանձնել: Հրաժարականն ուժի մեջ է մտնում սեպտեմբերի 17-ին:

Կոնգրեսի անդամները դաշնային ութ դատախազների հեռացման վճռի կապակցությամբ Գոնսալեսին մեղադրում են պաշտոնեական դիրքի չարաշահման մեջ: Այս միջադեպի հետեւանքով արդեն հրաժարական են տվել Բուշի վարչակազմի մի քանի բարձրաստիճան պաշտոնյաներ:

Գոնսալեսը համարվում է Ջորջ Բուշի վաղեմի դաշնակիցներից մեկը: Նրանք միասին աշխատել են դեռ այն ժամանակվանից, երբ ներկայիս նախագահը Տեխասի նահանգապետն էր: Միացյալ Նահանգների պատմության մեջ Գոնսալեսը լատինամերիկյան ծագում

ունեցող առաջին գլխավոր դատախազն է: Նա երկար տարիներ եղել է նախագահ Բուշի մերձավորագույն խորհրդականներից մեկը, միաժամանակ մնալով խիստ հակասական անձնավորություն:

Անցյալ տարի տեղի ունեցած դաշնային դատախազների հեռացման աղմկալի պատմությունը, Բուշի ընդդիմախոսների կարծիքով, ունեցել է քաղաքական դրդապատճառներ: Այդ տհաճ միջադեպի հետեւանքներն զգացվում են մինչեւ օրս: Վերջին ամիսներին բազմիցս Գոնսալեսի պաշտոնաթողության կոչեր են հնչել:

Վարչակազմի քննադատները համոզված են, որ Գոնսալեսը դաշնային դատախազներին հեռացրել է քաղաքական նկատառումներով, իսկ երդում տալուց հետո նաեւ ստել է իր կադրային փոփոխությունների պատճառների առնչությամբ Կոնգրեսի զույգ պալատների հանձնախմբերի անդամների հարցերին պատասխանելիս:

Ինքը՝ Գոնսալեսը քանիցս հայտարարել է, թե հակաօրինական որեւէ արարք չի գործել: Մինչդեռ նրան քննադատել են նաեւ նախագահական լիազորությունների ընդլայնման մեջ խաղացած դերի համար: Տվյալ դեպքում խոսքը Սպիտակ տան հայտարարած հակաահաբեկչական պատերազմի մասին է: Գոնսալեսը մեղադրվում է նաեւ Գուանտանամոյի ճամբարի կառավարման ոչ միանշանակ կանոնների նախապատրաստման, ինչպես նաեւ ենթադրյալ ահաբեկիչների հեռախոսազրույցների գաղտնալսման ծրագրի հաստատման մեջ:

Բացի դրանից, Գոնսալեսը իրավապաշտպանական կազմակերպությունների խիստ քննադատության արժանացավ, երբ նախագահին հղած գրության մեջ հակաահաբեկչական պատերազմն անվանեց «նոր տիպի պատերազմ», որը թույլ է տալիս մոռանալ Ժնեւի կոնվենցիաներով պահանջվող ռազմագերիների հարցաքննության խիստ եւ «հնացած» կանոնները:

Գրությունը հանրությանը հայտնի դարձավ այն բանից հետո, երբ Իրաքում սկանդալ ծագեց «Աբու Ղրեյբ» բանտի կալանավորների խոշտանգումների ու ծանակումների կապակցությամբ:

Գոնսալեսի հրաժարականը նախագահ Ջորջ Բուշի հերթական լուրջ կորուստն է: Օգոստոսի սկզբներին հրաժարական էր տվել Բուշի առավել վստահելի եւ բարձրաստիճան խորհրդական Կառլ Ռոուվը: Մայիսին պաշտոնաթող էր եղել Համաշխարհային բանկի նախագահ Պոլ Վուլֆովիցը: Իսկ Իրաքի պատերազմի գլխավոր ճարտարապետներից մեկը՝ Պենտագոնի ղեկավար Դոնալդ Ռամսֆելդը հրաժարական էր տվել անցյալ տարվա նոյեմբերյան միջանկյալ ընտրություններում Հանրապետական կուսակցության կրած անհաջողությունից հետո:

Հայաստանին եւ հայերին նվիրված գիտաժողովներ Ավստրիայում, Ֆրանսիայում եւ Գերմանիայում

Խմբագրությանը տրամադրված ազդագրերից տեղեկանում ենք, որ հուլիս ամիսը ամբողջությամբ չափազանց բեղմնավոր է եղել գիտական աշխարհի մեր ներկայացուցիչների համար:

Այսպես, հուլիսի 4-7-ը Ավստրիայի Միխելբյուռն խաղաքում տեղի է ունեցել «Մշակութային, լեզվական եւ էթնիկական միջհարաբերությունները Հայաստանում եւ նրա շուրջը» թեմային նվիրված միջազգային գիտաժողով, որին իրենց ելույթներով մասնակցել են Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի նախագահությունից Լաուրա Մելիքյանը, Նարինե Մանուկյանը եւ Անահիտ Աբրահամյանը, ինչպես նաեւ ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող դոկտ. պրոֆ. Վերժինե Սվազլյանը եւ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող պատմ. գիտ. թեկնածու Քնարիկ Ավագյանը:

Գիտաժողովը կազմակերպել են Զալցբուրգի (Ավստրիա) «Օրիենտալ լումեն» Քրիստոնյա Արեւելքի «Մայր Մելնիոֆ» ինստիտուտի հայկական ուսումնասիրությունների բաժնի աշխատակից դոկտ. Ժասմին Դում-Թրագուտը եւ «Լայդեն» համալսարանի աշխատակից դոկտ. Ովե Բլեսինգը, հովանավորությամբ «Օրիենտալ լումենի», «Ռայֆայզենբանկ Բերգհայմի» եւ դոկտ. Արա Ողոտլուօղլուի:

Գիտաժողովին մասնակցել են գիտաշխատողներ Իսրայելից, Շվեդիայից, Մ. Նահանգներից, Ֆրանսիայից, Գերմանիայից, Հոլանդիայից, Իտալիայից, Լեհաստանից եւ Մեծ Բրիտանիայից:

Դոկտ. պրոֆ. Վ. Սվազլյանի ելույթը նվիրված է եղել հայ-թուրքական մշակութային հարաբերություններին: Լ. Մելիքյանը անդրադարձել է հայ-ռուսական մշակութային եւ լեզվական փոխհարաբերություններին, մինչդեռ Ա. Աբրահամյանի զեկուցման թեման է եղել «Հողագործական գործիքների փոխառյալ անունները»: Հետաքրքրական այլ թեմաների շարքին նշենք Միքայել Առաքելյանի (Երուսաղեմի եբրայական համալսարանից) «Հայկական մանրանկարչության Ջուլֆայի նոր դպրոցը» խորագրով եւ Դում-Թրագուտի «Լեգենդար սրիստվ ծիերը Հայաստանում եւ հարեւան երկրներում: Լեզվաբանական եւ մշակութային ակնարկ» խորագրով զեկուցումները:

Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա շրջանակներում հուլիսի 12-20-ը Ավինյոնում տեղի է ունեցել հայկական պատմամշակութային շաբաթ, որի ընթացքում ներկայացվել է Րաֆֆու «Խենթը» վեպի մոտիվներով մի բեմադրություն (թարգմ. Մուշեղ Աբրահամյանի), որին հաջորդել է թարգմանչի զեկուցումները «Հայերի վիճակը այսօր» եւ «Եվրոպան, Թուրքիան եւ Հայկական հարցը» թեմաների շուրջ: Կլոդ Մութաֆյանը անդրադարձել է անցյալից մինչեւ մեր օրերը ձգվող հայ-ֆրանսիական հարաբերություններին, Պատրիկ Տոնապետյանը խոսել է հայ միջնադարյան ճարտարապետության, իսկ վերջերս Ֆրանսիայի բարձրագույն պարգեւին՝ պատվո լեգեոնի մեդալին արժանացած Ալեքսի Գյուլյանը՝ «Հայոց ցեղասպանության այժմեականությունը» եւ «Հայերը Ֆրանսիայում» թեմաների մասին: Ի դեմս ցեղասպանության ժխտողականության եւ անպատժելիության դոկտ. պրոֆ. Վերժինե Սվազլյանը ներկայացրել է վերապրողների անժխտելի, փաստացի հուշերը:

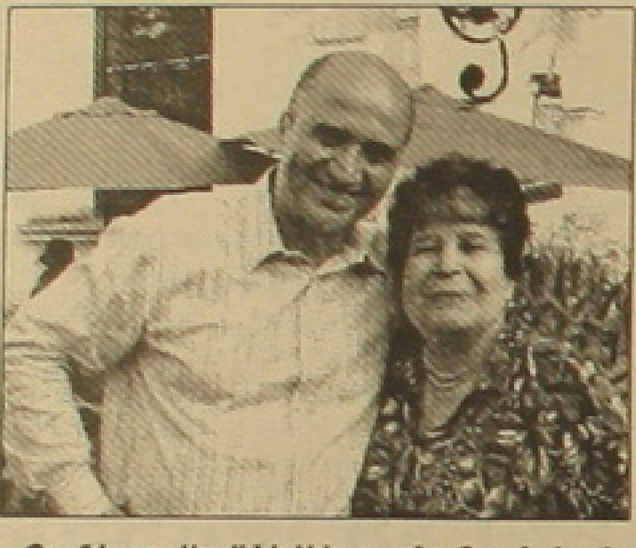

Պրոֆեսոր Վերժինե Սվազլյանը Ֆրանսիայի Հայ դատի հանձնախմբի նախագահ Ալեքսի Գոյլյանի հետ Ավինյոնում (2007, հուլիս)

Վերջին 20 տարիների ընթացքում Գերմանիայում կատարված նշանակալի փոփոխությունների եւ կրոնի վրա դրանց ունեցած ազդեցությունների (Բեռլինի պատի փլուզում, վերամիավորում, կրոնի միգրացիա, մահմեդականության ներհոսք, հրեական համայնքների վերականգնում, եւ այլն) համատեքստում հուլիսի 23-27-ը Լայպցիգում (Գերմանիա) կայացել է կրոնական սոցիոլոգիայի միջազգային ընկերության 29-րդ գիտաժողովը «Աշխարհիկությունը եւ կրոնական կենսունակությունը» ընդհանուր խորագրի ներքո: Դրան մասնակցել է մոտ 300 գիտաշխատող աշխարհի 41 երկրներից, նրանց թվում Հայաստանից դարձյալ դոկտ. պրոֆ. Վերժինե Սվազլյանը եւ բան. գիտ. թեկ. Քնարիկ Ավագյանը: Այս անգամ նրանք անդրադարձել են համապատասխանաբար «Կրոնական գաղափարների արտացոլումը հայ բանավոր խոսքի ավանդույթներում» եւ «ՊԱԿ-ի փաստաթղթերը Հայաստանի կաթոլիկական եկեղեցու հալածված սպասավորների վերաբերյալ» խիստ հետաքրքրական թեմաներին, արժանանալով ներկաների աշխույժ քննարկումներին եւ գնահատանքի խոսքերին:

Ըստ այդ առիթով հրատարակված գրքույկի տվյալների, Հայաստանից այդ գիտաժողովին մասնակցել է նաեւ Հովհաննես Հովհաննիսյանը (ԵՊՀ-ից) «Կրոնական վիճակը Հայաստանի հետխորհրդային շրջանում» եւ Մոսկվայից Ալեքսանդր Աղաջանյանը (հումանիտար գիտությունների պետհամալսարանից) «Մարդ անհատի կարգավիճակի մերօրյա քննարկումները Ռուս ուղղափառ եկեղեցում» թեմաներով:

Հ. ԾՈՒՌԵԱՆ

Ժորժ Բրաքի «Տետրերը» հայերեն թարգմանությամբ

«Սարգիս Խաչենց» հրատարակչատան «Արվեստի մատենաշարի» հերթական գիրքը (18-րդ) ներկայացնում է XX դարի ֆրանսիացի նկարիչ, քանդակագործ Ժորժ Բրաքի «Օր եւ գիշեր» «Տետրեր. 1917-1952» ժողովածուն՝ հեղինակային գործերի իլյուստրացիաներով, կարճ նախաբանով եւ ժամանակագրությամբ: Գիրքը ֆրանսերենից թարգմանել է Արա Խաչիկօղլյանը: Լույս է տեսել Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարարության եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանատան մշակույթի բաժնի աջակցությամբ:

Բրաքն իր «Տետրերը»՝ կարճ աֆորիստիկ խոհեր-խորհրդածություններ ու ասույթներ գեղանկարչության մասին, սկսել է գրի առնել 1917 թվականից, դրանց առաջին հրատարակումը եղել է «Նորդ Չյուդ» հանդեսում:

XX դարասկզբի գեղանկարչության մեջ հեղաշրջումների հասնող նորամուծությունների, գեղարվեստական մտածելերի, գեղագիտական չափանիշների նոր դրսեւորումների հորձանուտում յուրահատուկ եւ կարեւոր նշանակություն է ունեցել Ժորժ Բրաքի ստեղծագործությունը: Հավրի ու Փարիզի գեղարվեստի դպրոցների, Փարիզի էմբերիի ակադեմիական կրթությունը, իմպրեսիոնիստական եւ պոստիմպրեսիոնիստական շարժումների, հին եգիպտական ու հունական արձանագործության ուսումնասիրությունները՝ իրենց ազդեցություններով ձեւավորել են Բրաքի աշխարհայացքը: Առաջին շրջանում ֆովիզմին էր հարում՝ դրան բնորոշ առանձնահատկություններով: Ինչպես շատերը, Բրաքը նույնպես զգաց Սեզանի ներգործության հզոր ուժը: Հեռանալով ֆովիզմից, ավելի ուշ՝ առարկայականությունը, երկրաչափական պարզ ձեւերի արտահայտությունները նրան մոտեցնում են մի նոր ուղղության, որ կուբիզմ անվանվեց: Այդ շրջանում Բրաքը համագործակցում է Պիկասոյի հետ: Նրանց առաջին ծանոթությունից (1907 թ.) մեկ տարի անց Մոնմարտրում ձեւավորվում է նկարիչների ու բանաստեղծների մի խումբ (Անդրե Սալմոն, Ֆրանսիս Պիկաբիան, Ֆեռնար Լեժե, Գիյոմ Ապոլլիներ...): Նրանց դերը կուբիզմի ձեւավորման մեջ ուրշակիորեն չգասորոշելով՝ անգլիացի արվեստաբան Հերբերտ Ռիդը, չնայած կուբիզմի ձեւավորման մեջ Պիկասոյին գերիշխող դեր չի վերագրում («Արդի նկարչության համառոտ պատմություն»), բայց իր շարադրանքում ըստ էության հաստատում է, որ Ժորժ Բրաքն ու Պիկասոն են եղել կուբիզմի հիմնադիրները: Նկարչության ընդունված սահմանների մեջ մնալով՝ կուբիստների նորարարությունը նախկինում անտեսված առարկաների ու ձեւերի ներմուծումն էր: Սա մի արվեստ էր Պիկասոյի ասելով, որ «նախեւառաջ գործ ունի ձեւերի հետ, երբ ձեւն իրականացված է, այն այստեղ է եւ ապրում է իր սեփական կյանքով»: Երկու արվեստագետներն էլ կուբիզմի իրենց տարբեր շրջաններում (անալիտիկ եւ սինթետիկ) ունեին գույնի, գծի ու ծավալի գեղագիտական նույն մոտեցումներն ու սկզբունքները՝ կենտրոնացում լույսի ու ստվերի վրա, գույնի տարանջատում ձեւից: Ավելի ուշ կուբիզմից հեռանալով՝ Բրաքի ստեղծագործություններում (նատյուրմորտ, բնանկար, ծովանկար) պատկերային մոտիվներն իշխում են, շատ հատկանշական է սեւ թռչունը երկնքի ֆոնին պատկերը: Բրաքը զբաղվել է նաեւ քանդակագործությամբ, որմնանկարչությամբ (Լուվրի դահլիճներ), գրաֆիկայով:

Հայերենով առաջին անգամ ներկայացվող Բրաքի «Տետրերը» կարճ ասույթներ են, խոհեր արվեստի, արվեստագետի, հոգու, ստեղծագործության, գիտության, ժամանակի, գույնի, ձեւի, ծավալի մասին: Հետաքրքրական, բանաձեւային նշանակությամբ Բրաքի մի շարք ասույթներ աչքի են ընկնում իմաստային տարաշերտերով, հաճախ բանաստեղծականությամբ. «Հոգը չես ավելացնի, եւ ոչ էլ նմանակի. այն սաղմ է, իսկ ստեղծագործությունը՝ ծնունդ», «Գրել չի նշանակում նկարագրել, նկարել չի նշանակում պատկերել», «Սահմանը ձեւ է տալիս դատարկությանը, իսկ եռանդուտությունը՝ լռությանը», «Միտքդ ազատ պահիր, եղիր ներկա»:

ՄԵԼԻՆՅԱ ԲԱԳԻԱՆ

Լութեր Էսքիջյան հանրային գործիչը

Կալիֆոռնիայից բարեկամներիս միջոցով տեղեկացա ճարտարապետ, հանրային գործիչ, «Արարատ Էսքիջյան» թանգարանի հիմնադիր Մարտին Լութեր Էսքիջյանի մահվան մասին 93 տարեկանում: Թաղմանը ներկա են եղել 250-ից ավելի մարդ, մեծ մասամբ ոչ հայեր եւ բարձրաստիճան պաշտոնյաներ:

Մարտին Լութեր Էսքիջյանը ծնվել է 1913 թվականի նոյեմբերի 1-ին, Մուսա լեռան Էքիզ-Օլուխ գյուղում, որտեղ գործում էր նրա հայրը՝ բողոքական գործիչ Հովհաննես Էսքիջյանը: Էքիզ-Օլուխի ավետարանական եկեղեցին եւ համայնքը տուժել էին 1909 թվականի Ադանայի եւ շրջակայքի կոտորածների ժամանակ: Այստեղ Էսքիջյանը վերաշինել է եկեղեցին: Առաջին աշխարհամարտի տարիներին կնոջը եւ զավակներին տեղափոխել է Հալեպ: Այստեղ Հովհաննես եւ Գյուլենիա Էսքիջյանները դարձել են ընդհատակյա մարդասիրական շարժման եռանդուն գործիչներ: 1915-1918 թթ. նրանք գաղտնաբար օժանդակել են Հալեպ եկած բազմաթիվ հայ որբերի, իրենց տան նկուղում ապաստանել հայ մտավորականների: Վեցամյա տարեկանում փոքրիկ Լութերն ուսելիք է մասնակցել Այնթապում թուրքերի դեմ կռվող հայերին. փաստորեն նա մասնակցել է թե՛ Առաջին եւ թե՛ Երկրորդ աշխարհամարտերին: Հայր Էսքիջյանը գաղթականներից հավաքել է ամբողջ ինֆորմացիան Թուրքիայում կատարվող իրադարձությունների մասին, գրել զեկուցագրեր եւ ուղարկել Հալեպի ամերիկյան հյուպատոս Ջեքսոնին, որն էլ իր հերթին դրանք ուղարկել է Կոստանդնուպոլիս՝ դեսպան Մորգենթաուին: Սակայն թուրքերը բացահայտել են այդ եւ եկել են կախաղան հանելու Հովհաննես Էսքիջյանին, սակայն վերջինս դրանից մեկ օր առաջ արդեն վախճանվել է տիֆից: Վերապատվելի Էսքիջյանի մահից հետո (1916) նրա այրին՝ Գյուլենիան, աշխատել է ամերիկյան Կարմիր խաչում, մինչեւ որ երկու որդիների՝ Լութերի եւ Հովհաննեսի (Ջոնի) հետ տեղափոխվել է ԱՄՆ: Վերապատվելի Հովհաննես Էսքիջյանի կյանքի եւ գործունեության մասին է պատմում գերմանացի պատմաբան Հիլմար Քայզերի «Դեր Զորի խաչմերուկի վրա. մահ, վերապրում եւ ընդհատակյա մարդասիրական դիմադրություն Հալեպում, 1915-1917 թթ.» անգլերեն աշխատությունը, որը հեղինակը գրել է Լութեր Էսքիջյանի եւ նրա դստեր՝ Նենսիի համագործակցությամբ:

Լութեր Էսքիջյանը, ամերիկացիների ասած՝ «self-made man» էր՝ «ինքն իրեն կերտած մարդ», որ միանգամայն աղքատ վիճակում հայտնվելով Միացյալ Նահանգներում եւ սկսելով զրոյից՝ տարիների տքնանքով իր համար ստեղծել է բարի անուն եւ նյութական բարեկեցություն: Նրա նախագծերով ամերիկյան զանազան քաղաքներում կառուցվել են տասնյակ փոքր եկեղեցիներ՝ հայկական, անգլիկան եւ աֆրոամերիկյան: Եղել է նաեւ Հայկական Աստվածաշնչյան քոլեջի (այժմ՝ Եմանուել Աստվածաշնչյան քոլեջ) հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ, Բեյրութի Հայկազյան քոլեջի հոգաբարձուների խորհրդի անդամ, ԱՄՆ-ի Հայ դրամագիտական միության հիմնադիրներից: Լինելով Ալթադենայի Ռոթարի ակումբի անդամ՝ 10.000 դոլար է հայթայթել Հայաստանի գյուղացիներին վարկեր տրամադրելու նպատակով:

Չկա այլեւս Լութեր Էսքիջյանը: Սակայն կմնա Միշըն Հիլզ բնակավայրում գործող նրա հիմնած հայկական թանգարանը, որ գտնվում է «Արարատ» ծերանոցին եւ եկեղեցուն կից: Այստեղ խնամքով ցուցադրված են ամենաբազմազան առարկաներ՝ երկաթի դարի, խեթական եւ ուրարտական հնագիտական իրերից մինչեւ հայ թագավորների դրամները, գորգերից, ձեռագործերից եւ քարտեզներից մինչեւ նշանավոր ամերիկահայերին վերաբերող նյութերը: Առկա են նաեւ այլ ժողովուրդների մշակույթի առարկաներ՝ հին եգիպտական, չինական, հռոմեական առարկաներ, Դիանա աստվածուհու փոքրիկ կավե արձանիկը Եփեսոսից, Կոստանդին Բ-ի մի դրամը, որն աշխարհում միակն է եւ արժե մոտ 5000 դոլար, բյուզանդական սրբանկար, ամերիկյան հնդկացիների զենքեր, պարսկական գորգեր, Ջորջ Ուաշինգտոնի փորագրանկարների բնօրինակներ: Հարուստ է Նապոլեոնյան հավաքածուն՝ փորագրանկարներ, կայսեր՝ Էլբա կղզի աքսորվելուց առաջ իր գեներալներին հղած հրաժեշտի խոսքը, Նապոլեոնին, Ժոզեֆինային եւ գեներալներին պատկերող ճենապակի Դրեզդենից... Թանգարանում է պահվում Մարտին Լութերի հրատարակած Աստվածաշնչի գերմաներեն բնագիրը, երկրորդ աշխարհամարտին վերաբերող առարկաներ, մամուլ եւ լուսանկարներ: Ընդհանուր առմամբ, Էսքիջյանը կես միլիոն դոլարից ավելի նվիրատվություն է կատարել թանգարանին: Գործում է նաեւ գրադարանը, որտեղ բազմաթիվ արժեքավոր գրքեր կան մասնավորապես հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ:

Թանգարանը այսօր հոգալի ձեռքերում է, նրա շունչն ու ոգին է թանգարանի երկարամյա կամավոր աշխատող տիկին Մեգի Մանգասարյան-Գոշինը:

Ողջ կյանքն Ամերիկայում գործած Լութեր Էսքիջյանից մի մասունք առկա է նաեւ Երեւանում: Ծիծեռնակաբերդի բարձունքին, մարզահամերգային համալիրից ցեղասպանության թանգարան տանող ճեմուղում դրված է «Մոխիրներից հառնող մայր Հայաստանը» քանդակի կրկնօրինակը, որի բնօրինակը գտնվում է «Արարատ-Էսքիջյան թանգարանի» բակում: Հեղինակը քանդակագործ Հարութ Հակոբյանն է, իսկ գաղափարը եւ ձեւավորումը՝ Լութեր Էսքիջյանինը, որն էլ նվիրաբերել է այդ ստեղծագործությունը Հայաստանի մայրաքաղաքին...

ԱՐԾԻՎ ԲԱՀՕՂԼԱՆ

ԱԶԳ Մարզական

Համահայկական 4-րդ խաղերի լույսն ու ստվերը

Համահայկական 4-րդ խաղերը պատմության գիրկն անցան: 10 մարզաձեւերից անցկացված մրցումներում գրանցվեցին թե՛ հաջողություններ, թե՛ առանձին տհաճ միջադեպեր: Այս մասին խոսք գնաց երեկ «Հայացք» ակումբում լրագրողների հետ Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտեի առաջին փոխնախագահ **Ռոլանդ Շառոյանի** հանդիպման ժամանակ: Վերջինս նախ փաստեց, որ Համահայկական խաղերն իրենց մեծ դերակատարությունն ունեն հայրենիք-սփյուռք հարաբերությունների կարգավորման, մերձեցման գործում՝ դառնալով ամենամասսայական մարզական տոնախմբությունը: Ավելացել է թե՛ մասնակից քաղաքների, թե՛ մարզիկների թիվը: 4-րդ խաղերին առաջին անգամ մասնակցեցին 38 քաղաքների (27-ը՝ արտերկրից) ներկայացուցիչներ, ինչը վկայում է Համահայկական խաղերի նկատմամբ հետաքրքրության աճի մասին: Որպես բացթողում Ռոլանդ Շառոյանը նշեց Մոսկվայից ընդամենը 5 մարզիկների մասնակցության փաստը: Այդ հարցը քննարկվել է Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտեի նիստում եւ միջոցներ են ձեռք առնվելու, որ նման դեպք հաջորդ խաղերում չկրկնվի:

Ռոլանդ Շառոյանը մասնակիորեն համաձայնեց լրագրողների այն պնդմանը, որ հատկապես սփյուռքի մեր հայրենակիցները բողոքում էին մրցավարության որակից, գրանցվել են կողմնակալ մրցավարության փաստեր: Միաժամանակ նա գտնում է, որ ավարտված խաղերի մրցավարության որակը բարձր մակարդակի էր՝ հաշվի չառնելով մի քանի մասնավոր դեպքերը: Ըստ նրա, որոշ դեպքերում էլ մարզիկների, թիմերի բողոքները մրցավարությունից անհիմն են եղել եւ մերժվել են մրցավարական կոմիտեի կողմից:

Անդրադառնալով խաղերի ընթացքում տեղի ունեցած տհաճ միջադեպերին, Ռոլանդ Շառոյանը տեղեկացրեց, որ ամենաշատ խախտումներ, ծեծկռտուքներ գրանցվել էին Համահայկական 2-րդ խաղերում: 4-րդ խաղերում գրանցվել էր 2 նման դեպք՝ բասկետբոլում ու ֆուտբոլում: Ըստ Շառոյանի, Կահիրեի հետ խաղի սկզբում երեւանցի բասկետբոլիստների հրահրած անկարգությունները նույնիսկ միտումնավոր են եղել: Համաշխարհային կոմիտեի գործկոմի նիստում քննարկվել է այդ միջադեպը եւ Երեւանի թիմը հանվել է մրցաշարից: Ինչ վերաբերում է Ստեփանակերտ-Ստամբուլ ֆուտբոլի եզրափակիչ խաղում տեղի ունեցածին, ապա, ըստ Շառոյանի, հնարավոր է Ստեփանակերտի որոշ ֆուտբոլիստներ որակազրկվեն եւ չթույլատրվի նրանց մասնակցությունը հաջորդ խաղերին: Ռոլանդ Շառոյանը նշեց, որ այժմ առանձին ծրագիր է մշակվում մարզիկների հետ դաստիարակչական աշխատանքների առումով: 2008-ի մայիսին կայանալիք Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտեի նիստում նախատեսվում է որոշակի փոփոխություններ կատարել կանոնակարգում:

Խոսք գնաց նաեւ մարզակառույցների մասին, որոնցում հակառակ խոստումների, առանձին թերություններ կային: Շառոյանը դա բացատրեց ֆինանսական միջոցների սղությամբ: Նա տեղեկացրեց, որ գաղափար կա ստեղծել մարզական համալիր, որում կանցկացվեն Համահայկական խաղերի ծրագրով մրցումները: Դա պետք է լինի համաշխարհային կոմիտեի սեփականությունը: Սակայն այդ հարցում դեռեւս կոնկրետություն չկա եւ գործնական քայլեր չեն կատարվել: Պարզաբանում կատարվեց, թե իրականում ովքեր են եղել Համահայկական խաղերի կազմակերպման նախաձեռնողները: Ըստ Ռոլանդ Շառոյանի, իր հետ միասին այդ գաղափարը զարգացրել են Աշոտ Մելիք-Շահնազարովը, Ալբերտ Բոյաջյանը, Վարդ Ալեքսանյանը եւ Հակոբ Բարդակչյանը: Այդ հարցը քննարկվել է 1998-ի հունիսի վերջին: Այն ժամանակ Ռոլանդ Շառոյանը մշակույթի, սպորտի եւ երիտասարդության հարցերի նախարարն էր եւ խաղերի կազմակերպման գաղափարի մասին զեկուցել է հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին, որն էլ հավանություն է տվել՝ ցուցում տալով բյուջեում համապատասխան միջոցներ հատկացնել Համահայկական խաղերի կազմակերպման համար:

Ռոլանդ Շառոյանը նաեւ տեղեկացրեց, որ 2009-ին կանցկացվի ֆուտբոլի եւ բասկետբոլի համահայկական մրցաշար: Իսկ 2011-ին կայանալիք Համահայկական 5-րդ խաղերում հավանաբար ավելացվի ծրագրում ընդգրկված մարզաձեւերի քանակը: Հնարավոր նոր մարզաձեւերն են մարաթոնյան վազքը, սուսերամարտը, ծովափնյա վոլեյբոլը, դարծը, ձիասպորտը: Հարկ է ուսումնասիրել, թե այս մարզաձեւերից յուրաքանչյուրն ինչպիսի տարածում եւ մասսայականություն ունի արտերկրի մեր հայրենակիցների շրջանում: Քննարկվում է նաեւ Համահայկական ձմեռային խաղեր անցկացնելու հնարավորությունը Ծաղկաձորում:

Արթուր Աբրահամը 3,3 միլիոն եվրոյի առաջարկը մերժել է

Մոնակոյում, Նիցցայում հանգստանալուց հետո կարճատեւ ներկայացում Գերմանիայում՝ երկրպագուների հետ մեկժամյա հանդիպում, այնուհետեւ գերմանական հեռուստաալիքի կազմակերպած միջոցառում, որից հետո Մայնի Ֆրանկֆուրտ-Երեւան օդանավով՝ նորից հայրենիք: Երեւանում կայանալիք մամուլի ասուլիսի մասին գիտենք, ուստի Արթուր Աբրահամի հետ մեր՝ օգոստոսի 26-ին կայացած հեռախոսազրույցում մեր գործընկերների հնարավոր հարցերը չուղղեցինք:

- Արթուր, կարելի՞ է ասել, որ վերջին մրցամարտը ձեզ համար ամենադժվարն էր այն իմաստով, որ ձեր մրցակիցը Բեռլինում ձեր հայրենակից Խորեն Գեւորն էր:

- Ո՛չ, ինձ համար ամենադժվար խաղը չէր: Լավ կլիներ, անշուշտ, որ իմ հայրենակիցն ուրիշի դեմ դուրս գար: Արթուր Աբրահամի դեմ ռինգ դուրս գալը Խորեն Գեւորն ու նրա մենեջերն էին որոշել: Լավ կլիներ, որ ուրիշ ընտրություն անեին: Բայց որ չէին մտածել դրա մասին, ես էլ ցույց տվեցի, որ թույլ չեմ տա տիտղոսը խլել ինձնից: Խաղից առաջ մամուլի ասուլիսում Խորենը հայտարարեց, թե ինձ նոկաուտով արագ հաղթելու է: Դահլիճում ծիծաղեցին: Ինձ համար անսպասելի էր նաեւ, երբ ասաց, թե Հայաստանի հետ կապ չունի: Ինձ համար Հայաստանից ու Մոսկվայից 50 հոգի էին եկել. Հայաստանի գլխավոր դատախազ Աղվան Հովսեփյանը, ԱԺ պատգամավոր Հարություն Կարագյոզյանը, «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տնօրեն Վրեժ Մարկոսյանը, նաեւ՝ շատ գերմանահայեր:

- Ի՞նչ եք կարծում, լավ բռնցքամարտիկի, թե՞ մարդու հանդեպ համակրանքն էր ձեր երկրպագուների թիվն ավելացրել:

- Բռնցքամարտիկը ռինգում է, բայց ռինգից հետո էլ կյանքը շարունակվում է, եւ շատ կարեւոր է մարդկային հատկանիշները չկորցնելը:

- Տեղյա՞կ եք, ուղեղի ցնցումից հետո Խորեն Գեւորն իրեն ինչպե՞ս է զգում:

- Կարծում եմ, լավ:

- Գերմանացի մեկնաբանները Խորենի մասին լավ կարծիք հայտնեցին՝ ապշեցնող կամք, վճռականություն, արագություն: Ի՞նչ եք կարծում, աշխարհի չեմպիոն կդառնա՞:

- Ես ցանկանում եմ, որ ինքը դառնա՝ բոլոր հայ մարզիկներն էլ արժանի են, հայ ազգի պատիվը կմեծանա: Ինչ վերաբերում է Խորենի արագությանը, չպիտի մոռանալ, որ բռնցքամարտն սկսվում է 6-րդ ռաունդից հետո, սպառված ուժով չես հաղթի, բռնցքամարտը խելքի մրցակցություն է:

- «Բիլդ» թերթը գրել է, որ տարեվերջում ավարտվում է ձեր պայմանագիրը Զաուերլանդի հետ: Համբուրգի «Արենա բոքս պրոմոուշընի» հետ Ահմեդ Բիոները ձեզ 3,3 մլն եվրո է տալիս հաջորդ երեք մրցապայքարների համար: Առաջարկն ընդունե՞լ եք:

- Նման առաջարկ եղել է, մերժել եմ, նորից շարունակում եմ աշխատել Զաուերլանդի հետ: Նա լավ մենեջեր է: 2008-ի երկրորդ կեսին ԱՄՆ-ում ռինգ դուրս կգամ:

- Ձեր մերժման մեջ դերակատարը նաեւ Ահմեդ Բիոների թուրք լինելու հանգամա՞նքն է:

- Այո, ինչքան էլ մեծ լինի գումարի չափը, ես դրանից ավելի շատ կվաստակեմ առաջիկայում:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Գերմանիա

ՆՈՐ ՆՎԱՃՈՒՄ

Հայ կարատեիստները կրկին նվաճեցին աշխարհի գավաթը

Կարատեի Հայաստանի հավաքականը կրկին մեծ վերելքով հանդես եկավ Բուենոս Այրեսում անցկացված մարզաձեւի աշխարհի գավաթի խաղարկությունում: Հիշեցնենք, որ հայ կարատեիստները նախորդ երեք խաղարկություններում էլ դարձել էին աշխարհի գավաթակիրներ: Այս անգամ էլ կարատեի ազգային ֆեդերացիայի նախագահ եւ հավաքականի գլխավոր մարզիչ Գրիգոր Միքայելյանի սաները փայլուն հանդես եկան՝ նվաճելով 15 ոսկե, 8 արծաթե եւ 3 բրոնզե մեդալ: Իսկ թիմային մրցումներում Հայաստանի հավաքականը եզրափակիչում առավելության է հասել ԱՄՆ-ի կարատեիստների նկատմամբ: Արգենտինայում հայ մարզիկների պատվիրակությանն ուղեկցել է Հայ Առաքելական եկեղեցու Արցախի թեմի առաջնորդ, Հայաստանի շոկոտան կարատեի ֆեդերացիայի պատվավոր նախագահ Պարգեւ արք. Մարտիրոսյանը:

Չեմպիոնության համար պայքարը սրվում է

Կարճատեւ ընդմիջումից հետո վերսկսվեց ֆուտբոլի Հայաստանի բարձրագույն խմբի առաջնությունը: 18-րդ տուրում կենտրոնականը երկրի չեմպիոն «Փյունիկի» եւ առաջնության աղյուսակը գլխավորող «Արարատի» մրցավեճն էր: Արարատցիները 4 միավորով գերազանցում էին «Փյունիկին» եւ հաղթանակի դեպքում կարող էին ամրապնդել առաջատարի դիրքերը:

Ֆուտբոլասերները համառ մրցակցություն էին ակնկալում, սակայն ցավոք նրանց հույսերը չարդարացան: Արարատցիներն այս անգամ չկարողացան լրջորեն դիմադրել չեմպիոնին: Նախ նրանց կազմում բացակայում էին առանցքային երեք ֆուտբոլիստներ՝ Արթուր Մինասյանը, Վահագն Մինասյանն ու Վահե Մեհրաբյանը: Իսկ երբ 39-րդ րոպեին դաշտից հեռացվեց Հրայր Մկոյանը եւ արարատցիները մնացին 10 հոգով, դժվար էր դիմագրավել մրցակցի գրոհներին: Թեեւ հարկ է հիշեցնել, որ 2-րդ շրջանում նմանատիպ իրավիճակում, երբ թիմը կրկին 10 հոգով էր խաղում «Փյունիկի» դեմ, Վարուժան Սուքիասյանի գլխավորությամբ «Արարատը» 4-3 հաշվով կամային հաղթանակ էր տոնել: Բայց այս անգամ արարատցիներն իրենց հնարավորություններից ցածր հանդես եկան ու 0-6 հաշվով խոշոր պարտություն կրեցին: «Փյունիկից» արդյունավետությամբ աչքի ընկավ Լեւոն Փաչաջյանը, որն իրեն լավ էր դրսեւորել Պորտուգալիայի հավաքականի հետ խաղում: Նա դարձավ հեթ-տրիկի հեղինակ: Մեկական գնդակ էլ իրենց օգտին գրանցեցին Արթուր Եդիգարյանը, Աղվան Մկրտչյանն ու Ռոբերտ Արզումանյանը:

3-րդ շրջանում իր հաղթարշավն է շարունակում Կապանի «Գանձասարը», որը 4-րդ անընդմեջ հաղթանակը տոնեց: Այս անգամ կապանցիները սեփական հարկի տակ 4-2 հաշվով հաղթեցին «Շիրակին»: Աչքի ընկավ Արթուր Քոչարյանը՝ խփելով 3 գոլ: Մեկ գոլ էլ իր հաշվին գրանցեց Վահե Դավթյանը: Շիրակցիներից աչքի ընկան Արարատ Հարությունյանն ու Արա Մկրտչյանը:

Իր երկրորդ անընդմեջ հաղթանակը տոնեց «Ուլիսը», որը շնորհիվ Գոռիկ Խաչատրյանի խփած միակ գոլի հաղթեց «Կիլիկիային»: «Բանանցի» եւ «Միկայի» հանդիպումը հետաձգվել է, քանի որ «Միկան» օգոստոսի 30-ին պատասխան հանդիպումը պետք է անցկացնի «Արտմեդիայի» հետ:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արարատ	18	12	2	4	32-17	38
2. Փյունիկ	16	12	1	3	40-12	37
3. Միկա	16	8	4	4	28-16	28
4. Բանանց	17	8	4	5	27-20	28
5. Գանձասար	18	8	4	6	19-14	28
6. Շիրակ	17	5	5	7	17-20	20
7. Ուլիս	18	3	2	13	9-37	11
8. Կիլիկիա	18	1	2	15	5-41	5

Ռմբարկուները

Մարկոս	«Արարատ»	16
Լեւոն Փաչաջյան	«Փյունիկ»	8
Արտյոմ Բեռնեցյան	«Շիրակ»	6
Գեւորգ Ղազարյան	«Փյունիկ»	6
Արթուր Քոչարյան	«Գանձասար»	6

Նիկոլայ Նիկոլովը գլխավորեց «Բանանցը»

Ընթացիկ մրցաշրջանն աչքի է ընկնում առաջնության մասնակից թիմերի մարզիչների պաշտոնանկությամբ: Բարձրագույն խմբի ութ թիմերից միայն Գյումրիի «Շիրակում» է պահպանվել մարզչական կազմը: Ինչպես տեղեկացրել ենք, «Բանանցի» գլխավոր մարզիչ Յան Պոշտուլկան «Փյունիկի» հետ խաղից հետո պաշտոնանկ էր արվել: Ակումբի ղեկավարությունը դժգոհ էր չեխ մասնագետի աշխատանքից, չնայած նրա գլխավորությամբ գարնանը «Բանանցը» նվաճել էր Հանրապետության գավաթը:

Նիկոլովը օտարերկրացի 3-րդ մարզիչն է, որ ստանձնում է «Բանանցի» ղեկը: Եվ ահա հայտնի է դարձել թիմի նոր գլխավոր մարզիչը: Օրերս «Բանանցի» հետ մինչեւ տարեվերջ պայմանագիր է կնքել բուլղարացի մարզիչ Նիկոլայ Նիկոլովը: Նա իր ֆուտբոլային կարիերան սկսել է 1981-ին «Դոբրուջում», որի կազմում 7 մրցաշրջան խաղալուց հետո հանդես է եկել «Լեւսկիում» եւ «Սլավիայում»: 1990-93 թթ. Նիկոլովը պաշտպանել է Կիպրոսի «Անորթոսիսի» պատիվը: Իսկ 1994-ին կրկին վերադառնալով «Լեւսկի»՝ ավարտել է ելույթները մեծ ֆուտբոլում:

Մարզչական գործունեությունը Նիկոլովը սկսել է հարազատ «Դոբրուջում», այնուհետեւ 4 տարի անց մեկնել է Կիպրոս՝ մարզելով տեղի «Օլիմպիակոս», ԱԵԿ եւ «Անորթոսիս» ակումբները: Առավել մեծ հաջողության Նիկոլովը հասել է «Անորթոսիսի» հետ, որը նրա գլխավորությամբ 2002/03 թթ. մրցաշրջանում նվաճել է երկրի գավաթը:

Լրացուցիչ ցուցանիշներով

Համահայկական խաղերի ծրագրով շախմատի մրցաշարում հանդես եկան 66 շախմատիստներ եւ 25 շախմատիստուհիներ:

Շվեյցարական մրցակարգով 9 տուրից բաղկացած մրցաշարում տոն տվեցին Հայաստանի շախմատիստները: Տղամարդկանց մրցաշարում բավական համառ մրցապայքար ծավալվեց հաղթողի կոչման համար: Արդյունքում 9 տուրից հետո երկու շախմատիստ՝ Նոր Հաճընից Գոռ Վիրաբյանը եւ երեւանցի Տիգրան Գասպարյանը վաստակեցին 8-ական միավոր: Լրացուցիչ գործակիցներով հաղթող ճանաչվեց Գոռ Վիրաբյանը: Բրոնզե մրցանակակրին որոշելու համար եւս հարկ եղավ դիմել լրացուցիչ գործակիցների օգնությանը: Այստեղ 7-ական միավոր էին վաստակել սիսիանցի Հայկ Մինասյանն ու երեւանցի Լեւոն Գալոյանը: Բրոնզե մեդալի արժանացավ Հայկ Մինասյանը:

Կանանց մրցապայքարում միանգամից երեք շախմատիստուհիներ վաստակեցին հավասար՝ 7-ական միավոր: Գործակիցների աղյուսակը հաշվի առնելով, մրցաշարային աղյուսակում 1-3-րդ տեղերը հերթականությամբ զբաղեցրին աբովյանցի Դիանա Մնացականյանը, երեւանցի Աննա Հայրապետյանը եւ վանաձորցի Հասմիկ Ղամբարյանը: Սփյուռքահայ շախմատիստներից լավագույն արդյունքի հասավ Թբիլիսին ներկայացնող Ալեքս Տեր-Կարապետյանը, որը վաստակեց 6,5 միավոր եւ զբաղեցրեց 7-րդ տեղը:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Հայազգի գիտնականի դեղամիջոցը մերժված

Մ. Նահանգների սննդի եւ դեղամիջոցների ընդունման հանձնախումբը (ՍԴԸ) մերժել է արտոնագրել հայազգի կենսաբան **Կարո Արմենի** եւ նրա աշխատակազմի հայտնագործած երիկամի քաղցկեղի պատվաստանյութը, որի վրա 300 միլիոն դոլար էր ծախսվել անցած 12 տարիների փորձարկման շրջանի ընթացքում, հաղորդում է Գրետա Անանդը «Ուոլ սթրիթ ջորնըլ» թերթում տպագրած իր ընդարձակ հոդվածում:

54-ամյա Կարո Արմենն, ըստ հոդվածագրի, աշխարհի տարբեր երկրներ շրջագայության է դուրս եկել համոզվելու համար, որ պատվաստանյութն արդյունավետ է եւ դրական ազդեցություն է թողնում հատկապես հիվանդության սաղմնային վիճակում, երբ դեռ ուռուցքը չի ներթափանցել արյունատար երակներ: Ստուգված 361 հիվանդներից ընդամենը 27-ի մոտ է հայտնաբերվել հիվանդության կրկնություն: ՍԴԸ-ն արտոնագրման մերժումը հիմնավորել է նշելով, որ փոքրաթիվ ենթախմբի վրա կատարված փորձարկումների արդյունքները բավարար հիմք չեն կարող ծառայել պատվաստանյութը որպես դեղորայք գրանցելու համար: Նրանք պնդում են, որ ավելի լավ է սպասել գրանցումը մինչեւ հստակ եւ վերջնական ապացույցներ լինեն, քան հնարավոր համարել, որ ներկայացված դեղորայքը դրական ազդեցություն կունենա: Նույն պատճառաբանությամբ ՍԴԸ-ն մերժել է նաեւ Սեաթլից մեկ ուրիշ կենսատեխնիկական ֆիրմայից՝ «Դենդրեոն կորպորացիայից» առաջարկած պատվաստանյութը:

«Երբ մարդիկ մահվան դռանն են հասել, եւ շատ փոքր է առկա դեղորայքի արդյունավետությունը, չպետք է այդ ընկերություններին ստիպել նորանոր փորձարկումներ կատարել: Հիվանդներից շատերը պիտի ցանկանային ռիսկի դիմել եւ օգտագործել նոր հայտնագործությունները», ասել է Վաշինգտոնի «Թոքերի քաղցկեղի ալյանսի» պրեզիդենտ Լորի Ֆենտոն Ամբրոսը:

Կարո Արմենն սկսել է քաղցկեղի ուսումնասիրությամբ զբաղվել, երբ 20 տարի առաջ Թուրքիայից Մ. Նահանգներ տեղափոխվելուց անմիջապես հետո կորցրել է կրծքի քաղցկեղով տառապող մորը: Նրան առավել ոգեւորել է, երբ Պրամոդ Շրիվաստավա անունով մի հնդկացի «Մանուք Սինայ» բժշկական հիմնարկից ներկայացրել է իր ուսումնասիրությունների արդյունքները: Նրանք երկուսով փող են ներդրել եւ սկսել իրենց հետազոտությունները:

Համակարգչային ծրագրեր վաճառող 40-ամյա Սթիվեն Քիլը՝ Օսթին (Տեխաս) քաղաքից, 2003-ին օգտվել է պատվաստանյութից՝ դրական արդյունքով: «Մինչ ուրիշ հիվանդներ մազաթափությունից կամ այլ կողմնակի արտացոլացումներից էին տառապում, ես ինձ շատ լավ էի զգում», ասում է նա:

Ռուսաստանում 172 հիվանդներ են փորձարկել պատվաստամիջոցը: Սանկտ Պետերբուրգի բժշկական համալսարանից ուռոլոգ, պրոֆ. Անդրեյ Գորելովը նշել է, թե շատ կուզենար «Ռուսաստանում պատվաստանյութն արտոնագրված տեսնել, որովհետեւ իրոք զգում եմ, որ օգնում է հիվանդներին»:

Հոլանդիայի ազգային հետազոտական կենտրոնի բաժնի վարիչ, օնկոլոգ Բոբ Պինեդոն նույնպես խրախուսել է Արմենին, խորհուրդ տալով Եվրոպայում փորձել գրանցել դեղամիջոցը:

Արմենն իրեն ընդունելով հանդերձ, որ նոր փորձարկումների համար հավելյալ 40 միլիոն դոլար գտնելը գրեթե «անհնար փորձություն է», այնուամենայնիվ, հույսը չի կորցնում, ծրագրում է դարձյալ դիմել ՍԴԸ-ին եւ տեղեկանալ, թե ինչպես պետք է շարունակի իր աշխատանքները հաջողության հասնելու համար:

Պատրաստեց
Հ. ԾՈՒՐԻԿՅԱՆԸ

Շիմոն Պերեսը Հայոց ցեղասպանության մասին «Իսրայելը չի փոխել իր դիրքորոշումը»

Իսրայելական մամուլը վերջին օրերին հագեցած է Թուրքիա-Իսրայել-Հայաստան հարաբերությունները քննող տարաբնույթ նյութերով: Իսրայելական «Հաարեց» թերթը տեղեկացնում է, որ Թուրքիային հանգստացնելու նպատակով Իսրայելի նախագահ Շիմոն Պերեսը հայտարարել է, որ թուրքերի իրականացրած հայկական կոտորածների հանդեպ Իսրայելի դիրքորոշումը մնում է անփոփոխ:

Թուրքիայի վարչապետի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ Պերեսը վերստին հաստատել է Իսրայելի պաշտոնական տեսակետը, համաձայն որի Թուրքիան ու Հայաստանը հայկական կոտորածների վերաբերյալ վիճաբանությունը պետք է հարթեն երկխոսության միջոցով: Երուսաղեմը զգուշանում է հայկական կոտորածները ցեղասպանություն որակելուց: Պերեսը նաեւ ընդգծել է, որ Իսրայելը չի վերահսկում Մ. Նահանգներում գործող հրեական կազմակերպությունների գործունեությունը, քանի որ դրանք առաջնորդվում են սեփական օրակարգով:

Իսրայելի արտգործնախարարության աղբյուրները «Հաարեց» թերթին հայտնել են, որ Պերեսի ներդրած ջանքերի ու մեղմ գործողությունների շնորհիվ անպայմանորեն կթուլանա Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու վերաբերյալ «Միություն ընդդեմ վարկաբեկման» հրեական կազմակերպության հայտարարությունից հետո Անկարայում Իսրայելի դեսպանատանը առաջացած լարվածությունը:

Արտգործնախարարությունից «Հաարեցին» նաեւ տեղեկացրել են, որ հիշյալ կազմակերպության ղեկավար Աբրահամ Ֆոքսմանը նամակ է ուղարկել վարչապետ Էրդողանին, որում մասնավորապես ասված է. «Մենք որեւէ մտադրություն չենք ունեցել թուրք ժողովրդին կամ ղեկավարներին դժվարին վիճակում դնելու: Ես գրում եմ այս նամակը արտահայտելու վերջին օրերին թուրք ժողովրդին պատճառած դառնության համար»:

Ռ. Պ.

Մահացել է Ստալինի թոռնուհին

Ինչպես տեղեկացնում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, օգոստոսի 27-ին, ժամը 17.30-ին 70 տարեկանում, երկարատեւ ծանր հիվանդությունից հետո Մոսկվայի գլխավոր զինվորական հիվանդանոցում իր մահկանացուն է կնքել Ստալինի ավագ որդու՝ Յակով Ջուղաշվիլու միակ դուստրը՝ Գալինա Ջուղաշվիլին: Այդ լուրը գործակալությանն է փոխանցել հանգուցյալի հարազատներից մեկը, որը մտերմիկ կապերի մեջ էր վերջինիս հետ: «Չնայած հիվանդանոցի բուժանձնակազմը անում էր ամեն ինչ, որպեսզի թեթեւացներ Գալինայի տառապանքները, սակայն մի քանի վիրահատությունից հետո անգամ, հիվանդությունը իրենը արեց», ասել է Էգնատաշվիլին: Նա նաեւ տեղեկացրել է, որ ընթանում են բանակցություններ Ստալինի թոռնուհուն Տրոեկուրովսկի գերեզմանատանը թաղելու համար:

Գալինա Ջուղաշվիլին ավարտել է Մոսկվայի պետական համալսարանը, դարձել բանասիրական գիտությունների թեկնածու եւ Ռուսաստանի գրողների միության անդամ:

ՄԱՐԻՆԵ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

2008 թ. հունվարին IATA-ն կհրաժարվի թղթե ավիատոմսերից

240 ավիաընկերություն միավորող Օդային տրանսպորտի միջազգային ընկերակցությունը (IATA) 2008 թ. հունվարի 1-ին լրովին կհրաժարվի թղթե ավիատոմսերից եւ կանցնի էլեկտրոնային տոմսերի: BBC-ի տվյալներով, IATA-ն իրականացնում է միջազգային կանոնավոր փոխադրումների 94 տոկոսը:

IATA-ի գլխավոր տնօրեն Ջովաննի Բիզինյոսիի խոսքերով, «թղթե տոմսը պետք կլինի թերեւս միայն հավաքորդներին»:

Ուղեւորները տոմսեր կպատվիրեն եւ կվճարեն ինտերնետի միջոցով: Դա թույլ կտա յուրաքանչյուր ուղեւորի հաշվով ավիաընկերությունների ծախսերը նվազեցնել 9 դոլարով, ինչպես նաեւ տարեկան խնայել 50 հազար ծառ:

Էժան փոխադրումներ իրականացնող մի շարք ավիաընկերություններ (բրիտանական «Իզիջեթ», գերմանական «Գերմանիա էքսպրես», ռուսական «Սկայ էքսպրես») արդեն վաղուց օգտագործում են էլեկտրոնային տոմսեր. վճարելով՝ ուղեւորը փոստով կամ ֆաքսով ստանում է անդորրագիր, որի հիման վրա օդանավակայանում նրան տալիս են նստեցման կտրոն:

IATA-ն էլեկտրոնային տոմսեր օգտագործում է արդեն երեք տարի: Ներկայումս դրանցից օգտվում է ուղեւորների 84 տոկոսը: Օգոստոսին տրվեց թղթե տոմսերի վերջին պատվերը: Լիովին էլեկտրոնային տոմսերի անցնող առաջին երկիրը կարող է դառնալ Չինաստանը, որը մտադիր է արդեն տարեվերջին դադարեցնել թղթե տոմսերի օգտագործումը:

Պ. Ք.

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆ

Կովկասյան ընձառյուծի պահպանման միամսյակ Հայաստանում

Վաղը՝ օգոստոսի 30-ին Բնության համաշխարհային հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղը (WWF Հայաստան) եւ «Արմենիա-Մարիոթ» հյուրանոցը կազմակերպում են համատեղ մամլո ասուլիս՝ ներկայացնելու կովկասյան ընձառյուծի պահպանման իրենց նախաձեռնած քարոզարշավը:

Սեպտեմբերի 1-ից WWF Հայաստան գրասենյակը եւ «Արմենիա-Մարիոթ» հյուրանոցը մեկ ամիս շարունակ իրականացնելու են կովկասյան ընձառյուծի պահպանման ակցիա: Սեպտեմբերի ընթացքում «Արմենիա» հյուրանոցում այցելուները հնարավորություն կունենան նվիրատվություն կատարելու: Նվիրատվության ողջ հասույթը օգտագործվելու է հակաորսագողության խմբերի համար սարքավորումներ, համազգեստ, հեռադիտակներ, կապի միջոցներ եւ վառելիք ձեռք բերելու համար: Այս ամենը նպատակ ունի ուժեղացնելու որսագողության դեմ պայքարը եւ առավել արդյունավետ դարձնելու ընձառյուծի բնական արեալավայրի հսկումը:

Կովկասյան ընձառյուծը (Panthera pardus ciscaucasica) կովկասյան էկոտարածաշրջանի ամենավտանգված կենդանատեսակներից մեկն է: Ըստ WWF-ի նախնական տվյալների, Հայաստանում մնացել են 5-8 ընձառյուծներ:

Ա. Հ.

United Nations Development Programme

UN DP

Vacancy Announcement

Women candidates are encouraged to apply

The United Nations Development Programme in Armenia invites applications from qualified and experienced candidates for the following position: Country Manager for SCAD Programme within the framework of South Caucasus Anti Drug Program (SCAD) phase V.

Please visit **http://www.undp.am/?page=Jobs** to obtain full Terms of Reference, application procedures and requirements.

Applications can be submitted through **http://oc.undp.am/?go=vacancies** site, or delivered hard copies to the UN House Security Desk, 14, P. Adamyan str., to the attention of the HR Associate.

A complete application form should consist of a letter of motivation, full CV and copies of diploma(s). Incomplete applications will not be considered.

Application Deadline: 13 September 2007, 18:00

Only short listed applicants will be contacted
UNDP / UN House is a non-smoking environment

Առանց կանխավճարի ակցիան՝ մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը

24 օգոստոսի, 2007թ.

Ընդառաջելով բնակչության բազմաթիվ դիմումներին, «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ-ն մինչեւ 2007թ. հոկտեմբերի 1-ը երկարաձգում է իր կողմից նախաձեռնած ակցիան հետեւյալ պայմաններով՝

այն բնակիչները, որոնք մինչեւ 2007թ. հոկտեմբերի 1-ը «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ կներկայացնեն դիմում գազաֆիկացման մասին, դիմումի ներկայացմանը հաջորդող 30 օրերի ընթացքում կկնքեն գազամատակարարման ցանցին միացման պայմանագիր եւ այդ պայմանագրով նախատեսված ժամկետում կվճարեն շինմոնտաժման աշխատանքների իրականացման համար հաշվարկված վճարի 80 տոկոսը, կազատվեն գազաֆիկացման համար 40 000 դրամ կանխավճարի մուծման պարտականությունից:

АКЦИЯ "БЕЗ ПРЕДОПЛАТЫ" ПРОДЛЕНА ДО 1 ОКТЯБРЯ

24 августа, 2007 г.

Акция "Без предоплаты" продлена до 1 октября

Идя навстречу многочисленным обращениям жителей, ЗАО "Армросгазпром" продлевает до 1 октября 2007 г. инициированную со своей стороны акцию на следующих условиях: Жители, которые до 1 октября 2007 г. подадут в ЗАО "Армросгазпром" заявление о газификации, в течении следующих 30 дней после подачи заявления заключат договор о подключении к сети газоснабжения и в сроки указанные в данном договоре оплатят 80 % стоимости рассчитанной для проведения строительно-монтажных работ, будут освобождены от предоплаты за газификацию в размере 40000 драмов.

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալությունը՝ [illegible] ջրային օրենսգրքի եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների [illegible] «[illegible]» ՓԲԸ-ի՝ Երեւան, [illegible] 2,0 լ/վրկ [illegible]

[illegible] կարող են աշխատանքային օրերին ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

[illegible] 2007 թ. սեպտեմբերի 4-ին, ժամը 16.00, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն

Սեպտեմբերի 11-ին, ժամը 14-ին **ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը, «Սեղրև» ՍՊԸ, Կարբիի գյուղապետարանը** կազմակերպում են հասարակական լսումներ Արագածոտնի մարզի Կարբի համայնքի վարչական տարածքում գտնվող «Սեղրև» ՍՊԸ-ի ԱԳԼԾ կայանի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության վերաբերյալ: Նախագծային փաստաթղթերին կարելի է ծանոթանալ Երեւան, Կոմիտասի 29 հասցեում:

www. azgdaily.eu

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Աւետիքեան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 28.08.2007, գինը՝ 100 դրամ, տպագրվում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: